

Memòria del **Museu Nacional Arqueològic de Tarragona** Any 2020

Sumari sintètic

4	1. Presentació
6	2. COVID-19
10	3. Exposicions
12	4. Projecte educatiu
20	5. Activitats
30	6. Documentació i inventari
36	7. Conservació i restauració
34	8. Cessions i ingressos
40	9. Investigacions en curs
44	10. Intervencions museogràfiques i instal·lacions
50	11. Publicacions
52	12. Relacions externes
58	13. Formació interna
62	14. Comunicació
70	15. Resum estadístic de visites

Presentació

L'any 2020 ha estat un any marcat per la pandèmia del COVID 19. Quan arrencàvem l'any, res podia fer imaginar l'impacte i el trasbals que implicaria per a les nostres organitzacions i per al conjunt de les persones.

El COVID 19 ha comportat el tancament temporal dels equipaments i, quan hem pogut reobrir els centres, l'aturada de l'activitat cultural i educativa del museu, amb l'impacte directe en les visites i els ingressos, però sobretot l'afectació en el concepte de museu que volem desenvolupar.

Hem hagut d'adaptar el sistema de treball del personal del museu i també de relació amb les empreses que presten serveis externs. Hem canviat hàbits, rutines i procediments per prioritzar la seguretat de les persones, siguin treballadors, col·laboradors o visitants. Hem hagut d'adaptar activitats, recursos, mitjans i continguts dels nostres serveis i activitats per poder seguir acomplint els nostres objectius. Han estat mesos d'un treball molt intens que ha comportat un sobreesforç pel context d'incertesa en què ens hem trobat.

Malgrat aquestes circumstàncies, aquests canvis també han tingut conseqüències i aprenentatges positius: en els procediments de treball; en la reestructuració de recursos; en la col·laboració i solidaritat entre companys i organitzacions; en la descoberta de nous formats, canals i oportunitats de diàleg i contacte amb els nostres visitants i usuaris.

Acabem l'any fent un balanç ambivalent. D'una banda negatiu, provocat per una davallada sagnant de visites, activitats i ingressos, i sense perdre la sensació d'incertesa, ja que el context de la pandèmia segueix present entre nosaltres.

Però també amb un balanç positiu per la capacitat d'adaptació i superació que ens ha permès avançar amb els projectes estratègics del MNAT, sigui als Munts, el teatre de Tàrraco o el Museu Arqueològic.

La memòria de l'any 2020 no s'assembla a cap de les realitzades fins ara. Esperem no l'haguem de repetir..

Cronologia i actuacions

- Dimecres 11 de març de 2020. Publicació de la Instrucció 2/2020, sobre mesures preventives, de protecció i organitzatives d'aplicació al personal al servei de l'Administració de la Generalitat de Catalunya amb motiu del coronavirus SARS-COV-2.
  - 1) Facilitar als tots el centres adscrits al MNAT amb atenció al visitant, fulletó informatiu de cat.salut de *Com es transmet? Quins són els símptomes? I Com es pot prevenir?*. Mesures preventives i de protecció.
  - 2) Retirar tots aquells dispositius de suport de visita tipus tableta, audioguia, etc.
  - 3) Identificar als/les treballadors/res d'atenció al públic amb fills/es menors de 15 anys o persones al seu càrrec.
  - 4) Informació de previsió de tasques que poden dur a terme els/les treballadors/res dels SSCC i identificacions de necessitats (ordinadors, programari, banc d'imatges, servidors...), davant la possibilitat de teletreballar.

- Divendres 13 de març de 2020. Publicació de la Resolució SLT/720/2020 – S'adopten mesures preventives com, el tancament al públic dels centres i serveis al públic del Sistema Bibliotecari i dels Museus de Catalunya amb una vigència de mínima de 15 dies.
  - 1) Mitjançant correu rebut de l'ACdPC ens comuniquen el tancament immediat de tots els centres adscrits al MNAT amb atenció al públic. Truquem a tots els centres per comunicar aquesta circumstància i els/les treballadors/res restaran als centre a porta tancada.
  - 2) També seran anul·lades les visites i reunions amb assistència de personal extern.
  - 3) S'actualitza aquesta informació a la nostra web i es fan els cartells informatius per penjar-los als diferents centres.
  - 4) La Direcció del MNAT comunica als diferents centres que els/les treballadors/res no estiguin a porta tancada i que marxin al seu domicili.
  - 5) Es distribueixen els 4 portàtils del MNAT + 1 de Direcció entre els/les treballadors/res dels SSCC preveient les necessitats de teletreball.
  - 6) Es preveu serveis mínims als SSCC del MNAT a partir del dilluns 16 de març de 2020.

- 14 de març de 2020 es decreta l'Estat d'Alarma i confinament domiciliari. Data oficial de tancament de qualsevol activitat, que no sigui essencial. Real Decreto 463/2020, de 14 de marzo, por el que se declara el estado de alarma para la gestión de la situación de crisis sanitaria ocasionada por el COVID-19.
  - 1) Coordinació entre el MNAT i l'ACdPC per rebre instruccions sobre la implantació de la modalitat de treball en remot.
  - 2) Cal identificar a aquells treballadors/res que poden estar inclosos dins del grup de risc determinat per les autoritats sanitàries.
  - 3) Finalment, tots els/les treballadors/res adscrits/es al MNAT, restaran al seu domicili.

L'any 2020 ha estat marcat per la pandèmia del COVID19, que ha afectat tots els àmbits del museu, des de la gestió interna fins als serveis.

Els/les treballadors/res dels SSCC treballaran en remot “modalitat de teletreball” i caldrà que es justifiqui aquesta jornada laboral diàriament al portal d’ATRI.

La resta de l’equip (Guies D1) al no poder treballar en modalitat de teletreball, justificaran la seva jornada com “Permís per deures inexcusables” al portal.

El treballador adscrit al MNAT, Juli Molas Capdevila, durant el temps que duri aquesta circumstància tindrà mobilitat reduïda (amb prèvia autorització) per atendre serveis mínims de manteniment dels centres.

Les empreses externes (neteja, etc...), en tant que realitzen activitats essencials, continuaran desenvolupant les seves tasques per garantir les normes de seguretat establertes davant la possibilitat d’accedir al centres de treball.

- 4) Durant tot aquest període de confinament, la plantilla del MNAT, en tot moment ha estat en contacte amb reunions d’equip mitjançant l’aplicació “Teams” i “Jitsi Meet”.
  - 5) L’ACdPC ha anat facilitant medis als treballadors per poder teletreballar (mòbil d’empresa i connexions).
  - 6) S’anul·la el Pla de Formació previst pel 2020.
  - 7) S’aplacen els Reconeixements mèdics que estaven previstos de realitzar abans d’estiu 2020.
  - 8) Es treballa per anar avaluant els diferents llocs i espais de treball.
  - 9) Enviament per par de l’ACdPC material EPI (mascaretes FFP2, virucida làctic, solució hidroalcohòlica, mampares, guants, tovallons de paper, ballestes per netejar equips comuns, papereres i bosses d’escombraries).
- El Govern decreta que el dia 11 de maig de 2020 s’inicia la Fase 1 del desconfinament.
    - 1) S’incorpora part de la plantilla dels SSCC en model presencial i la resta continua teletreballant. No es podrà superar 1/3 d’aforament de plantilla en modalitat presencial.
    - 2) Es podran obrir els Museus, això si, complint mesures de prevenció i protocols sanitaris, així com amb un aforament limitat.
    - 3) La resta dels centres restaran tancats temporalment, al no englobar-se dins de la categoria de museu.
    - 4) Al MNAT s’inicia el pla de desconfinament inicial a Tinglado 4 i Serveis Centrals i això comporta:
      - > Treballar per adequar els diferents centres i complir les normes de seguretat i prevenció davant el COVID-19.
      - > L’empresa de prevenció haurà de valorar a aquells treballadors/res que poden estar catalogades com de risc.
      - > A data 12/5/2020, l’ACdPC facilita model de “Pla de desconfinament COVID-19”.
      - > Instal·lacions de mampares, senyalització de prevenció i seguretat (pictogrames), cartells informatius i visibles en tot moment. Modificació d’aforament. Equips de protecció individuals (mascaretes, solució hidroalcohòlica, guants ...). Senyalització de distància de seguretat. Dispensador de gel per als usuaris. Crear circuits diferenciats d’entrada i de sortida tant pels treballadors com pels

usuaris. Identificar i limitar els elements d’ús compartit, tant dels treballadors/res (ordinadors, telèfons, taules, walkies...) com dels usuaris (fulletons informatius, tablettes i dispositius etc...). Garantir la ventilació del centre.

- > Caldrà ampliar el servei de neteja i la freqüència, tant de les zones comuns com dels elements d’ús compartit. Un cop s’obrin els centres als visitants caldrà garantir un servei diari de neteja.
  - > Reemplaçar o equipar als diferents centres de papereres amb pedal, porta-rotllos per les mans i pel paper higiènic.
  - > S’acorda mitjançant reunió (MNAT, ACdPC i Sindicat) a data 11 de maig de 2020, planificar la reincorporació del personal adscrit a la prestació de serveis als centres com a Guies D1 al Tinglado 4 a partir del dia 19 de maig de 2020 indistintament del centre de treball al que estiguin vinculats per relació contractual.
- Es modifica de manera temporal la jornada laboral dels Guies per evita aglomeracions i es valoraran les circumstàncies personals i de vulnerabilitat de cada cas.
- > Tot el personal rep formació en línia de COVID de compliment obligatori i previ a la tornada al lloc de treball.
  - > Curs online de prevenció de riscos laborals del teletreball
  - > COVID-19: vuelta a los centros de Trabajo. Medidas preventivas.
  - > (PRL) Teletreball i prevenció de riscos laborals.
  - > Els equips de protecció individuals, així com les mampares de protecció que s’hauran d’instal·lar a cada una de les recepcions dels centres seran facilitats per l’ACdPC.

- 19 de maig, reobertura al públic del Tinglado 4.
- A data 26 de maig de 2020 s’inicia la Fase 2.

- 1) Dissabte 6 de juny de 2020 es fa la reobertura de la resta dels centres del MNAT complint totes les mesures de seguretat, prevenció i aforament.
- 2) L’ACdPC continua facilitant els mitjans necessaris per que la resta dels treballadors/res puguin treballar en remot (portàtils, disc dur etc...). A data novembre del 2020 tot el personal del MNAT disposa de portàtil amb les connexions corresponents.
- 3) Fins a data 31 de desembre de 2020:
  - > Tots els centres adscrits al MNAT mantenen el seu horari habitual d’obertura al públic.
  - > Tot el personal d’atenció al visitant (Guia D1) realitza la seva jornada laboral en modalitat presencial i sense incidències.
  - > El personal dels SSCC – modalitat presencial i teletreball.

Afectacions

- Centres tancats durant gairebé 2 mesos.
- Restriccions d’aforament en els diferents espais.
- Implantació de mesures COVID-19.
- Modificacions temporals en les jornades laborals.
- Redistribució d’espais i llocs de treball.
- Implantació de nou model de treball (presencial i teletreball)
- Anul·lació i/o reprogramació de les activitats

Museu Nacional Arqueològic de Tarragona
Exposicions

Mossèn Serra i Vilaró. 1879-1969. 50 anys del llegat d'un pioner

Amb motiu dels cinquanta anys de la mort de Mossèn Serra i Vilaró es va voler recordar la figura i la tasca cabdal per a l'arqueologia catalana d'aquest home d'església. El seu pas per Cardona, Solsona i Tarragona va deixar una empremta encara avui vigent, tant en els estudis històrics, la recerca arqueològica com en la divulgació i preservació del patrimoni.

Exposició itinerant

Del 19 de desembre de 2019 al 8 de febrer de 2020
Biblioteca Pública de Tarragona

De l'11 de febrer a l'1 de març de 2020
Museu i Necròpolis Paleocristiana de Tarragona

Del 15 de setembre al 3 d'octubre de 2020
Parc Cultural de la Muntanya de Sal de Cardona

Les restriccions de la COVID19 van modificar les dates inicials previstes de les itineràncies de l'exposició, obligant a anul·lar la itinerància a Bagà, que estava programada del 9 al 22 de març.

Programa d'homenatge

Entrat el segle XXI, diverses institucions catalanes de Solsona, Cardona i Tarragona, ciutats on mossèn Joan Serra i Vilaró va establir forts lligams, van posar en relleu el llegat d'un pioner del patrimoni a Catalunya, amb un seguit d'actes commemoratius que s'havien de realitzar entre el novembre de 2019 i la primavera de 2020, tot i que l'aparició de la pandèmia va modificar la previsió inicial, anul·lant una sèrie d'actes previstos, com la Ruta cultural "La Tarragona de Serra i Vilaró", els intercanvis Tarragona-Solsona, la Taula rodona "Serra i Vilaró i el context de l'arqueologia catalana dels anys 20 i 30" i la representació de la Passió de Sant Fructuós.

Conferències

Organització d'una sèrie de conferències a càrrec d'especialistes en la figura de Joan Serra i Vilaró, en història i arqueologia, arreu de Catalunya.

• **22 de gener:** Conferència *Joan Serra i Vilaró, pioner de l'estudi de les ceràmiques romanes a Catalunya*. A càrrec de Ramon Járrega, investigador de l'ICAC.

Lloc: ICAC

• **29 de gener:** *Serra i Vilaró i Tàrraco*. A càrrec de Joaquín Ruiz de Arbulo, catedràtic d'Arqueologia de la URV.

Lloc: Reial Societat Arqueològica Tarraconense.

• **5 de febrer:** *Joan Serra i Vilaró i la Necròpolis*. A càrrec de Josep Anton Remolà, conservador del MNAT.

Lloc: Serveis Territorials de Cultura a Tarragona.

• **8 de febrer:** *Murri clericus solsonensis. La tasca de Mn. Joan Serra i Vilaró al capdavant del Museu de Solsona*. A càrrec del Grup de Prehistòria del Solsonès i el Centre d'Estudis Lacetans.

Lloc: Museu Comarcal i Diocesà de Solsona

• **3 d'octubre:** Conferència a càrrec de Xavier Pedrals, director de l'Arxiu Comarcal del Berguedà.

Lloc: Parc Cultural de la Muntanya de Sal de Cardona.

Projecte educatiu

- 4.1 **Introducció**
  - Servei de prestació de visites i activitats
  - Revisió del Projecte Educatiu del MNAT
- 4.2 **Programa d'activitats**
- 4.3 **Tallers permanents**
- 4.4 **Centelles el nostre objectiu**
  - Programes de formació
  - Presentació del projecte educatiu
  - Beques

Introducció

El Museu Nacional Arqueològic de Tarragona té en el seu projecte educatiu un dels pilars fonamentals de la seva programació, i és un dels eixos centrals del seu ideari. La cura del patrimoni, la recerca i posada en valor prenen sentit quan esdevenen importants i significatius per a la ciutadania.

Amb el lema “Museu Nacional Arqueològic de Tarragona: un viatge a la cultura romana”, el MNAT ofereix una sèrie d'activitats i recursos que volen facilitar el coneixement d'una part de la nostra història, així com oferir al conjunt de la societat diferents propostes amb l'objectiu de difondre el patrimoni conservat de la ciutat romana de Tàrraco i de la seva àrea d'influència.

Servei de prestació de visites i activitats

El 4 de febrer de 2020 s'ha signat contracte amb l'empresa Auriga Serveis Culturals SLC per al servei de visites, realització d'activitat i itineraris al MNAT. Aquest contracte és resultat d'un procés de licitació.

L'inici de la pandèmia, amb el consegüent tancament de centres, aturada de serveis i activitats i restriccions de visita, amb un context d'incertesa general, ha comportat una modificació del contracte i la incorporació de nous serveis objecte del contracte, com la realització d'avaluacions, assessorament extern, revisió i redacció de continguts i activitats i la possibilitat de realitzar activitats fora dels recintes gestionats pel museu.

La participació de l'empresa Auriga ha estat molt important en l'adaptació del MNAT al context COVID com es detalla a continuació.

Revisió del Projecte Educatiu del MNAT

El canvi de paradigma i l'aturada de l'activitat ha empès el museu a fer una revisió a fons del projecte educatiu, un dels puntals de l'acció de la institució.

Amb el suport de l'empresa Auriga, s'ha seguit la metodologia de la planificació estratègica per fer una anàlisi interna i de context, identificar els principals reptes en aquest àmbit i assentar les bases del nou projecte.

Així mateix, la dificultat de la visita presencial i la potenciació dels canals digitals ha posat de relleu la necessitat d'orientar l'acció del museu i crear nous recursos.

És previst que el treball s'allargui durant tot el curs 2020 – 2021 i que el resultat es presenti el juny de 2021.

Programa d'activitats

Des del MNAT vàrem adaptar les activitats a les noves necessitats, alhora que contemplant diferents possibilitats de realització, amb l'objectiu d'arribar a una cobertura més àmplia de les necessitats educatives actuals, oferint tres modalitats d'activitats:

- **Vine al Museu!**

Activitats per anar a realitzar a les seus del MNAT, adaptades a la nova situació. Es realitzen amb grups reduïts, i es prenen les mesures necessàries per a garantir la seguretat dels participants. Per a complementar-les, es proposen materials o suggeriments per a treballar a l'aula prèvia o posteriorment a la visita.

- **El Museu a l'aula**

Els educadors del MNAT es desplacen al centre educatiu, i adapten el contingut dels tallers al espai i necessitats del centre.

- **Connecta't al Museu**

El museu facilita materials en línia i les pautes per a treballar-los a l'aula, oferint la possibilitat de connectar-se en línia amb els nostres educadors per dirigir l'activitat, i la possibilitat de que vinguin als centres en grups reduïts per complementar el treball.

El curs 2020/2021 va començar condicionat per la situació sanitària, marcant un curs acadèmic diferent de l'habitual, on tots plegats ens hem hagut d'adaptar a nous plantejaments. Es va recuperar la presencialitat, però molt limitada als confinaments municipals i comarcals, així com a les pròpies restriccions marcades pels propis centres educatius.

La programació del MNAT contempla també propostes diverses: audiovisuals, exposicions temporals, visites guiades, tallers, activitats de reconstrucció històrica, concerts, clubs de lectura, itineraris, sortides... amb la voluntat de facilitar una aproximació lúdica, participativa i formativa a una part de la nostra història, buscant la complicitat amb el teixit cultural més proper.

Aquesta programació s'ha vist en bona part anul·lada, reprogramada o posposada durant l'any 2020, amb la dificultat que això implica per al bon desenvolupament entre els usuaris.

Tallers permanents:

Fins al mes de març de 2020, l'oferta de tallers permanents del projecte educatiu del MNAT era la següent:

Exposició Tarraco/MNAT (Tinglado 4)

- Divertim-nos amb els romans!
- Per Júpiter, entrarem a l'Olimp?
- Retrobem-nos a Tàrraco
- Vine al Museu i ... queda't de pedra!
- Viatja a Tàrraco
- Passa un matí de teatre!
- Perseu el Sant Jordi grec
- Fem parlar les pedres
- Construeix l'urbs viu la civitas
- DQM parles? Vox Populi.com

Museu i Necròpolis Paleocristians

- Re-viure

Vil·la romana de Els Munts

- Caius i Faustina et conviden a la vil·la!
- Us portem a l'hortus!
- Itinerari Dels Munts a Tamarit

Conjunt Monumental de Centelles

- Al taller de Terenci Càndid...
- Centelles, un còmic en mosaic!

Visites comentades als diferents centres que depenen del MNAT:

- Museu Arqueològic
  - Museu i Necròpolis Paleocristians
  - Vil·la romana dels Munts
  - Conjunt Monumental de Centelles
- Diversos idiomes: català, castellà, anglès, francès i italià.

Itineraris pel MNAT:

- 1r diumenge de mes
L'essència de Tàrraco i el seu Teatre
Itinerari Tinglado 4 / Teatre romà
- 2n diumenge de mes
La vida de les elits vora Tàrraco
Itinerari Vil·la de Els Munts / Banyes de mar
- 3r diumenge de mes
Vida i mort a Tàrraco
Itinerari Necròpolis paleocristiana / Centre comercial Parc Central
- 4t diumenge de mes
L'enigma de Centelles
Itinerari conjunt de Centelles / Pont de les Caixes

Tallers permanents

Amb motiu de la pandèmia, bona part de les activitats es van haver d'adaptar a la nova situació sanitària, i d'altres es van haver de retirar de l'oferta. Així doncs, fins a final d'any la situació fou la següent:

Exposició Tàrraco/MNAT (Tinglado 4)

- Divertim-nos amb els romans!
- Viatja a Tàrraco

Museu i Necròpolis Paleocristians

- Re-viure

Vil·la romana de Els Munts

- Caius i Faustina et conviden a la vil·la!

Visites comentades als diferents centres que depenen del MNAT:

- Museu Arqueològic
- Museu i Necròpolis Paleocristians
- Vil·la romana dels Munts
- Conjunt Monumental de Centcelles

Diversos idiomes: català, castellà, anglès, francès i italià.

Itineraris pel MNAT:

Aquesta activitat es va suspendre a partir del 14 de març

- 1r diumenge de mes

L'essència de Tàrraco i el seu Teatre.

Itinerari Tinglado 4 / Teatre romà

- 2n diumenge de mes

La vida de les elits vora Tàrraco

Itinerari Vil·la de Els Munts / Banyes de mar

- 3r diumenge de mes

Vida i mort a Tàrraco

Itinerari Necròpolis paleocristiana / Centre comercial Parc Central

- 4t diumenge de mes

L'enigma de Centcelles

Itinerari conjunt de Centcelles / Pont de les Caixes

“Centcelles, el nostre objectiu”**Curs 2019-2020**

El projecte es va veure afectat per la pandèmia, i tot i que es van fer les primeres reunions amb les direccions dels centres i responsables de l'Ajuntament de Constantí per iniciar el projecte i traçar les directrius de la nova edició, aquesta es va veure temporalment aturada davant la impossibilitat de fer les activitats presencials.

Programes de formació

Les mesures de seguretat i prevenció cap als treballadors han impedit que aquest any el MNAT pogués col·laborar amb institucions de l'àmbit docent per tal de facilitar programes de pràctiques, que s'han vist cancel·lats davant la impossibilitat de fer un seguiment presencial.

Presentació del Projecte educatiu

Entre els objectius de divulgació del museu hi ha l'atenció als futurs docents i professionals vinculats a la història i el patrimoni. A través de la visita tècnica al museu i la presentació dels projectes, coneixen realitats i models de gestió del patrimoni.

El context de la pandèmia ha reduït aquestes visites i experiències presencials.

Dissabte 29 de gener i 24 d'octubre

Presentació del Projecte educatiu del MNAT als alumnes de la UdL d'Educació Infantil i realització del taller “Caius i Faustina us conviden a la seva vil·la”

Beques

Beques de desplaçament per escoles en zones desfavorides ARGO!NAUTES.

El MNAT ha ofert activitats i visites a diferents centres educatius acollits a les beques de transport del projecte Argonautes.

Dins del Curs acadèmic 2019-2020 es van oferir un total de 2 Tallers durant l'any 2020:

- Caius i Faustina us conviden a la seva vil·la (2 sessions)

- 5.1 Introducció
- 5.2 Vine al Museu en família. Pots fer una gran descoberta!
- 5.3 Visites guiades a les excavacions del Teatre romà
Jornades Europees d'Arqueologia
- 5.4 Activitats d'estiu
- 5.5 Jornades Europees de Patrimoni
Activitats per Tàrraco Viva
- 5.6 Dia internacional dels Museus
XX Aniversari Patrimoni Mundial de Tàrraco
- 5.7 Activitat de Nadal

Introducció

El tancament dels centres i la consegüent aturada de l'activitat, ha tingut un impacte negatiu en la realització de les activitats.

La incertesa de la situació ha provocat en diverses ocasions que les activitats ja programades i ocupades s'haguessin d'anul·lar.

En altres ocasions, es va intentar reorientar una activitat per a que finalment es pogués dur a terme, com el cas de la Nit dels Museus, on es van potenciar les activitats en línia.

L'estiu va donar una mica de marge a la programació d'activitats, i aquestes es van dur a terme sense incidències, en el marc del programa "Estiu al MNAT".

Un altre dels grans afectats ha estat el Teatre romà, que ha hagut d'aturar el servei de visites guiades gratuïtes durant bona part de l'any.

També cal destacar com a una de les grans efemèrides d'aquest 2020 el 20è aniversari de Tàrraco com a Patrimoni Mundial, amb motiu del qual es va programar un important programa d'activitats en coordinació entre el Departament de Cultura i els Ajuntaments de Tarragona, Constantí, Altafulla i Roda de Berà.. Malauradament, de tot el programa es va anul·lar una bona part.

Tot i començar l'any amb normalitat, l'any 2020 ha comportat una revisió constant de la programació del museu, dels continguts, dels formats i dels canals de comunicació amb els usuaris.

Vine al Museu en família. Pots fer una gran descoberta!

- Divertim-nos amb els romans! (26 de gener) Tinglado 4
- Històries des de l'Olimp! (9 de febrer) Tinglado 4
- Centcelles, un còmic en mosaic (16 de febrer) Conjunt Monumental de Centcelles

Llegim el patrimoni

Lectura proposada:

El soldat fanfarró, de Plaute

El soldat Pirgopolinices està convençut que ha estat dotat amb una valentia i atractiu per damunt de tot i de tothom. Resideix a Efes, amb la cortesana Filocomàsia, a qui ha raptat, convençut que és irresistible a tot el gènere femení. El seu veí –que és l'amant de Filocomàsia– i l'esclau d'aquest, s'encarregaran de desmuntar aquesta percepció.

Programa:

Dimarts 4 de febrer a les 19 h

Presentació del llibre

Conferència: *Plaute i el seu teatre*

A càrrec de Maite Blay, professora de clàssiques a l'INS Pons d'Icart i de Joan Pascual, de l'Aula de Teatre URV – Zona Zàlata.

Dimarts 11 de febrer a les 19 h

Conferència: *El Teatre popular romà*

A càrrec de Joan Pascual, Aula de Teatre URV – Zona Zàlata.

Dimarts 18 de febrer a les 19 h

“*SERO SED NON SERIO*”

Aula de teatre URV- Zona Zàlat

Entreu a la vida d'una companyia de teatre a romà, i observeu les seves misèries, potser no estan tan allunyades de les que suporten actualment alguns sectors culturals. Comèdia o tragèdia? Pantomima i farsa? Una petita reflexió sobre la vida dels actors i el teatre en època de la Roma clàssica.

Dimarts 25 de febrer a les 19 h

Sessió de comentaris

Lloc: Biblioteca Pública de Tarragona.

Dissabte 29 de febrer a les 11 h

Itinerari: Tàrraco i el seu teatre.

Inici: Tinglado 4 (MNAT)

Final: Teatre romà de Tàrraco (C. de Sant Magí, 1)

Visita adaptada.

Una visita als espais de l'exposició Tàrraco/MNAT on es poden veure els materials procedents del teatre romà de Tàrraco, recorregut per la trama urbana que hauria albergat el barri portuari de Tàrraco, per finalitzar al teatre romà de Tàrraco, amb la visita a les excavacions en curs.

Visites guiades a les excavacions del Teatre romà

29 de febrer i 1 de març

El MNAT va oferir visites al Teatre romà guiades amb motiu de les excavacions arqueològiques que es van dur a terme a la zona de l'*hyposcaenium*, l'àrea que quedava per sota del prosceni on hi havia la tramoia del teatre. A càrrec de Jacinto Sánchez, director de les excavacions, i d'arqueòlegs, per explicar a la ciutadania les intervencions actuals.

Jornades Europees d'Arqueologia

19, 20 i 21 de juny

Jornades impulsades des del Ministeri de Cultura francès, amb l'objectiu de promoure i acostar l'arqueologia a tots els públics, amb activitats gratuïtes:

- Càpsula audiovisual “Pintures que ens parlen”. Dimecres 19 de juny. A càrrec d'Antonio Mostalac, professor emèrit de la Universidad de la Experiencia de Saragossa.
- “Qui som? Descobriu qui s'amaga darrera les ombres del museu”. Activitat interactiva al Tinglado 4.
- Jornada de portes obertes als centres (19, 20 i 21 de juny).

Activitats d'estiu

Estiueja al MNAT

- Programació del cicle "Vacances a Tàrraco". Tinglado 4. Tots el dimecres al matí i dijous a la tarda des de l'1 de juliol al 9 de setembre. Dirigida al públic familiar i turistes.
- Activitat "Caius i Faustina us conviden a la seva vil·la!". Vil·la romana dels Munts. Dos passis cada dissabte a la tarda des del 4 de juliol al 26 de setembre. Un passis per públic general i un altre per públic familiar.
- Visita guiada al Teatre Romà. Dos passis cada divendres a la tarda des del 3 de juliol al 25 de setembre. Dirigida al públic general.
- Visita guiada al Conjunt Monumental de Centcelles. Tots els diumenges al matí des del 5 de juliol al 27 de setembre. Dirigida al públic general.
- Itinerari "Vida i mort a Tàrraco". Necròpolis Paleocristiana / Parc central. Tots els dimarts a la tarda des de l'1 de juliol al 26 de setembre. Dirigida a públic general.
- Col·laboració amb el Museu del Port. Visita teatralitzada "Tiberius, comerciant pel Mare Nostrum" (17 i 18 d'agost) Tinglado 4 i Museu del Port. Tiberius Claudius Amiantus ens explicarà de primera mà com era el comerç del vi en època romana i quines característiques i perills tenia la navegació pel Mare Nostrum.

Jornades Europees de Patrimoni

Una iniciativa del Consell d'Europa i la Comissió Europea que se celebra ininterrompudament a Catalunya des del 1991 i que és considerada com l'activitat participativa més important d'Europa en relació al patrimoni cultural. Aquest projecte compta amb la col·laboració de la Federació de Municipis Catalunya, de l'Associació Catalana de Municipis i de l'Institut Ramon Muntaner, i en l'edició d'enguany incorpora com a nous col·laboradors, l'Associació Capital de la Cultura Catalana i Catalunya Sacra.

- Taller "Desperta el Patrimoni del MNAT". Tinglado 4. Activitat de creació de models 3D d'elements del Museu Nacional Arqueològic de Tarragona mitjançant l'ús d'un telèfon intel·ligent o una tauleta. Una nova manera d'acostar-nos al patrimoni que ens envolta.
- Visita guiada al Teatre Romà. (10 d'octubre).
- Jornada de portes obertes (10 i 11 d'octubre). A les seus que depenen del MNAT: Tinglado 4 (exposició TARRACO/MNAT), Museu i Necròpolis Paleocristians de Tarragona, Vil·la romana dels Munts i Conjunt monumental de Centcelles.

Activitats per Tàrraco Viva

- Jornada de portes obertes (19 i 20 d'octubre).

A les seus que depenen del MNAT: Tinglado 4 (exposició TARRACO/MNAT), Museu i Necròpolis Paleocristians de Tarragona, Vil·la romana dels Munts i Conjunt monumental de Centcelles.

- Reconstrucció històrica "In coemeterio" (16 d'octubre) Museu i Necròpolis Paleocristians. *In coemeterio* és la reconstrucció d'un funeral del segle V dC que ens acosta a la manera com els primers cristians duien a terme els rituals de la mort. Hereus directes d'una cultura hebraica i romana, els funerals cristians es distingien dels pagans per les pregàries de caràcter pasqual que entonava la comunitat.
- Taller "Fermentum: fermentar per viure" (17 d'octubre) Tinglado 4. Fermentar ha estat sempre una forma d'aprofitar els aliments que d'altra manera no s'haurien pogut consumir, i no només això, ja que els processos fermentatius han aconseguit molts cops, millorar el sabor dels aliments o donar-nos, com ho fa el vi, moments de certa gràcia i agudeses a la vida.
- Activitat familiar autònoma "Qui som?" (17 i 18 d'octubre) Tinglado 4. Descobriu qui s'amaga darrere les ombres del museu des del vostre dispositiu electrònic.
- Audioguia de l'exposició Tàrraco/MNAT "Viatja al passat" (17 i 18 d'octubre) Tinglado 4. De la mà de Faustina, esposa del duumvir Caius Valerius Avitus, podreu recórrer de manera autònoma l'exposició Tàrraco/ MNAT, i conèixer la ciutat de Tàrraco i com vivien els seus habitants.

Dia internacional dels Museus

Novembre 2020

El DIM va tenir una segona celebració el mes de novembre d'acord amb la convocatòria de l'ICOM i els museus de la ciutat de Tarragona van adaptar la tradicional activitat Viatge a la constel·lació Museu a un suport digital i una adaptació presencial en què cada museu triava una peça del fons seguint el lema de la diversitat.

- Itinerari telemàtic "Viatge a la Constel·lació Museu" (del 14 al 30 de novembre). Itinerari creat com a alternativa als actes presencials de la Nit dels Museus, que enguany no es van poder dur a terme atesa la situació sanitària a causa de la Covid-19. Es va crear un vídeo explicatiu al voltant de la peça triada, la instal·lació de Jorge Egea i Ramon Casanovas: <http://ow.ly/9NEI30rjoFZ>

XX Aniversari Patrimoni Mundial de Tàrraco

Del 14 al 30 de novembre.

El dia 2 de desembre, al Palau de la Generalitat, es va fer l'acte institucional per commemorar el 20è. Aniversari de Tàrraco Patrimoni Mundial. Degut a la situació sanitària no es va poder fer un acte multitudinari i es va fer una retransmissió en directe per streaming a través del web govern.cat

- Caminada de tardor. XX aniversari Tàrraco Patrimoni Mundial (28 i 29 de novembre). Caminada popular pel conjunt arqueològic de Tàrraco.
- Jornada de portes obertes (14 i 29 de novembre). A les seues que depenen del MNAT: Tinglado 4 (exposició TARRACO/MNAT), Museu i Necròpolis Paleocristians de Tarragona, Vil·la romana dels Munts i Conjunt monumental de Centcelles.
- Participació de Mònica Borrell, directora del MNAT, al webinar "Quin és el futur de Tàrraco després de 20 anys de Patrimoni Mundial?", organitzat pel Museu d'Història de Tarragona. (4 de novembre).
- Participació de Mònica Borrell, directora del MNAT, al webinar de cloenda del XX Aniversari Patrimoni Mundial de Tàrraco. (25 de novembre).

Activitat de Nadal

Invisibles. Joc de pistes de Nadal. (del 19 de desembre del 2020 al 2 de febrer del 2021).

Joc de pistes on calis fer visibles les peces invisibles dels museus de la Xarxa de Tarragona i Terres de l'Ebre. Es podia participar a través de dues maneres: Instagram o a través de l'àlbum físic de cromos que es donava a l'entrada de cada museu.

Pel sol fet de participar, es regalava un carnet amb entrada gratuïta a tots els museus de la Xarxa pel 2021.

Introducció

L'àrea de documentació i inventari ha seguit, aquest 2020, amb les línies de treball ordinari que formen part de les atribucions que li són pròpies i que bàsicament fan referència al manteniment del sistema de documentació, que inclou la totalitat de les informacions referents al fons del Museu Nacional Arqueològic de Tarragona, més enllà de les peces exposades, amb l'objectiu de continuar sent una eina útil per a la gestió museística, la investigació i l'accés a les dades.

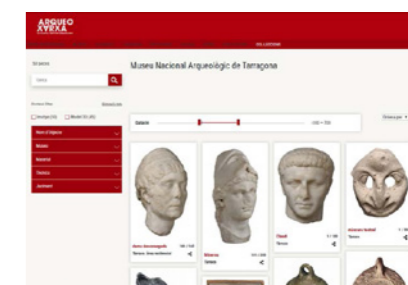
Nombre de fitxes d'inventari general realitzades durant l'any: 135
 Nombre de fitxes d'inventari general revisades durant l'any: 1070
 Nombre de fitxes d'inventari general digitalitzades durant l'any: 397
 Nombre d'objectes restaurats durant l'any: 2

A banda de la compleció de dades, introducció de noves fitxes a la base de dades (MuseumPlus), canvis d'ubicacions, revisió de continguts i control d'inventari, el dia a dia de l'àrea de documentació inclou l'atenció a les consultes a investigadors i estudiants, el suport a altres àrees (recerca, comunicació i exposicions) i gestions més específiques com poden ser la documentació per a possibles cessions de peces a altres museus, documentació per a donacions que ens puguin arribar o participacions en projectes propis (aquest any focalitzat en el projecte museogràfic del Museu Arqueològic) o de les xarxes territorials o temàtiques.

Projectes:

- Projecte museogràfic bàsic. Des de l'àrea de documentació i inventari s'ha participat en l'elaboració del projecte museogràfic bàsic en l'apartat de llistes de peces i galeries d'imatges, d'acord amb les peticions de direcció i dels companys que redacten de manera més activa el document.
- Projectes de restauració. S'han elaborat llistes, passat informació i acompanyat en la revisió de l'estat de conservació de les peces seleccionades als tècnics del Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya per tal de que puguin elaborar el projectes per a la restauració de les peces que hauran de conformar la nova exposició al Museu Arqueològic, que sortiran a licitació durant el 2021.
- Projecte Trasllet mosaics. S'ha passat informació i donat suport, juntament amb el CRBMC, al restaurador Pau Arroyo, de l'empresa Lesena. Servei integral al Patrimoni, per a la elaboració del projecte per al trasllat dels mosaics del MNAT que encara queden al Museu Arqueològic.
- Col·lecció Nacional d'Arqueologia. Des d'Arqueoxarxa arriba la proposta de crear una Col·lecció Nacional d'Arqueologia en línia per donar visibilitat a les col·leccions dels museus d'arqueologia de Catalunya. Es preveu una sortida inicial de 50 objectes per museu. Es fa la selecció de peces del Museu que entraran en aquesta primera càrrega de dades tenint en compte que es tracti de peces significatives,

Malgrat la pandèmia, l'àrea de documentació ha estat molt activa i donant resposta als projectes estratègics del museu, especialment la reforma del Museu Arqueològic.

la majoria d'elles actualment a l'exposició Tàrraco / MNAT del Tinglado 4, amb fotografia de qualitat o 3D, i de les quals en tenim les fitxes traduïdes i publicades en catàlegs per minimitzar errors. Una vegada feta la selecció de peces, es copien les dades de les fitxes en la plantilla en format Excel que ens fan arribar, amb els camps bàsics que han escollit. Tenim alguns dubtes tant pel format d'exportació (s'hauria de poder fer directament des de les bases de dades dels museus, en el cas del MNAT, MuseumPlus) com pel que fa a la conveniència d'alguns camps i a la manera com se'ns demana que els informem i així ho fem arribar per correu electrònic a les persones que porten aquest tema, però es tracta d'una proposta d'Arqueoxarxa que ja ha estat validada i aprovada per plenari i no podem canviar massa res.

Programa de suport de documentació. Amb el programa de suport de documentació promogut per la xarxa museus comarques de Tarragona i Terres de l'Ebre, s'ha comptat amb l'ajuda de Conxita Ferrer que ha realitzat la revisió de materials de diferents excavacions dutes a terme a la ciutat de Tarragona i dipositats en el magatzem del Polígon. Aquests materials ja havien estat individualitzats i separats com a materials estudiats o material delicat en l'inventari del material de les memòries de les intervencions arqueològiques, motiu pel qual ha estat l'escollit per tal de realitzar la revisió i tria de material. Amb l'objectiu de fer una selecció de peces susceptibles a ser individualitzades i passar a formar part de la col·lecció del Museu i, si es considera oportú, formar part de la nova exposició permanent al Museu Arqueològic que s'està preparant.

Consultes:

Durant el 2020 s'han atès 37 consultes d'investigadors i estudiants. En la majoria dels casos s'han respost per correu electrònic però en algunes ocasions (12), també s'ha atès de manera presencial a investigadors per tal de que poguessin veure directament les peces que estan estudiant i la documentació que necessitaven.

En aquest sentit hem acompanyat investigadors als diferents magatzems del MNAT (polígon i Serveis Centrals) i també s'ha facilitat accés als diferents centres (Tinglado 4, Els Munts, Necròpolis Paleocristiana i Centcelles).

La Biblioteca del MNAT, encara que tancada al públic, també ha rebut algunes consultes que s'han contestat de manera telemàtica. Igualment s'hi ha permès l'accés als investigadors que ho han sol·licitat.

Devolució obra:

Revisió de material (fotografies) de l'exposició: *SOTTO LUCE, Apol·lo, llum i imatge* que es va fer al Museu Arqueològic del 27 d'octubre del 2012 al 3 de febrer del 2013, en motiu de la petició que ens fa Xavier Mulet –un dels autors– de retorn de les peces. Es tracta de 7 caixes amb fotografies dels 4 autors i algun altre material expositiu com peanyes i cartelles. Les caixes estan al Polígon i estan numerades de l'1 al 7. Separem les obres de Xavier Mulet (21) de les caixes 1 i 2 i les tornem a l'autor (7/10/2020). Com que en aquestes dues caixes només hi queden les obres d'Israel Ariño, canviem les caixes per unes més petites però en mantenim la numeració: caixes 1 i 2. La resta de caixes, de la 3 a la 7, es mantenen igual.

Relació de les obres de Xavier Mulet retornades a l'autor:

Etiqueta	Ref. Fotografia pdf annex
71-XM Núm.1	01apolo4
72-XM Núm.2	02apolo13
73-XM Núm.3	05calíope10
74-XM Núm.4	03calíope7
75-XM Núm.5	04calíope19
76-XM Núm.6	16euterpe
77-XM Núm.7	08polimnia
78-XM Núm.8	09polimnia
79-XM Núm.9	11erato
80-XM Núm.10	15erato25
81-XM Núm.11	14erato04
82-XM Núm.12	10talía8
83-XM Núm.13	07urania
84-XM Núm.14	06urania
85-XM Núm.15	13melpomene12
86-XM Núm.16	19melpomene6
87-XM Núm.17	23melpomene17
88-XM Núm.18	12melpomene1
89-XM Núm.19	17clio22
90-XM Núm.20	20terpsicore
91-XM Núm.21	21terpsicore

Béns mobles

- Instal·lació de quatre *dataloggers* al Tinglado 4. Tres a les zones d'exposició i un a la recepció.
- Conservació-restauració d'una figureta de bronze, "Camaleó", MNAT 45457, per part de Misi Bruned de Gam-Restauració.

Abans de la intervenció.

Eliminació de la pols adherida.

Neteja amb ultrasons amb una barreja d'esperit i aigua destil·lada.

Assecatge.

Béns mobles**Projecte de restauració del sostre dels Munts**

Durant l'any 2020 s'ha dut a terme una primera fase de restauració del sostre cassetonat dels Munts dirigida pel Centre de Restauració de Bens Mobles de Catalunya.

Durant la campanya d'excavació de l'any 1996 es va recuperar, caigut sobre el paviment, el sostre cassetonat d'una de les estances (2.8) de la planta semisoterrada de l'edifici principal de la vil·la dels Munts. Els fragments recuperats a l'excavació es van recomposar entre els anys 2004 i 2007, un llarg projecte en el que van participar l'equip tècnic del MNAT, historiadors especialistes en pintura romana i restauradors.

Davant la singularitat d'aquest sostre i l'oportunitat de la reforma de l'exposició permanent de la plaça del Rei, s'ha reprès el projecte de restauració i adequació per a la presentació museogràfica. La direcció tècnica ha estat a càrrec del CRBM i l'equip del MNAT.

Els treballs es van encarregar a l'empresa Arcovaleno, amb llarga experiència en restauració de pintura mural. Els treballs van consistir en l'estudi general de la pintura i de l'estat de conservació, la restitució de fragments del conjunt del sostre, consolidació del tram lateral dret del sostre, documentació fotogràfica i fotogramètrica dels fragments treballats.

Cessions

Durant el 2020 s'han prestat 11 peces del fons permanent del MNAT per a l'exposició "Bacus, les màscares del déu" produïda el 2019 pel Museu de Badalona i que, en la seva darrera itinerància, es va poder veure al VINSEUM. Museu de les Cultures del Vi de Catalunya de Vilafranca del Penedès, del 21/08/2020 al 25/10/2020.

Les peces cedides són:

Name Bacus, les màscares del déu

Beschreibung VINSEUM. Museu de les Cultures del Vi de Catalunya

MNAT 00505, crater, vas monumental, segles I - II dC, Tàrraco, Tarragona

MNAT 00466, estàtua, mitjan segle I dC

MNAT 02673, llàntia de disc, segles II - III dC, Tàrraco, Tarragona

MNAT 00469, escultura, mitjan segle II dC

MNAT 00404, escultura, mitjan segle II dC, Tàrraco, Tarragona

MNAT 45590, crater, vas monumental, segles I - II dC, Tàrraco, Tarragona

MNAT 00405, placa, oscillum, baix relleu, segles I - II dC, Tàrraco, Tarragona

MNAT 07599D, sarcòfag, Tarragona

MNAT 34187, llàntia de disc, segle II dC, Tàrraco, Tarragona

MNAT 45530, escultura, primer quart segle II dC, Desconegut

Ingressos

Adquisicions i donacions d'objectes durant el 2020:

Donació de:

- 2 àmfors senceres, Dressel 1A o grecoitàliques
- 1 àmfora sense coll, esquerdada, possiblement ibèrica
- 1 fragment d'àmfora amb suport de ferro enganxat per part de MACIÀ VENDRELL CIURÓ, veí d'Artés. Les àmfors passen a formar part de les col·leccions del Museu, primer de manera provisional, però amb la intenció d'entrar al registre quan es consideri oportú.

Durant l'any 2020 s'han formalitzat els dipòsits següents:

- Dipòsit provisional dels materials de la intervenció arqueològica a la zona del jaciment de la Platja Llarga, via Maris, Parcel·la II de Salou (Salou, Tarragonès, 2019). MARIS.
- Dipòsit provisional dels materials de la intervenció arqueològica del carrer Manuel de Falla 14 (Tarragona, Tarragonès, 2017-2019).
- Dipòsit provisional dels materials de la intervenció arqueològica a l'hotel Imperial Tarraco (Tarragona, Tarragonès, 2019).
- Dipòsit definitiu dels materials procedents de les excavacions efectuades al c. de López Pelaez, 1 (Tarragona, Tarragonès) (Catarqueòlegs SL) (2016).

Recerca i divulgació

Les col·leccions i jaciments del museu són objecte d'estudis propis o externs realitzats per investigadors d'institucions de recerca. El museu promou la recerca i la divulgació dels estudis.

Redacció de la monografia arqueològica dels Munts

L'activitat de recerca del MNAT s'ha centrat principalment en la preparació de la monografia sobre la vil·la, una obra que a més d'una síntesi de la recerca que durant dècades ha impulsat el Museu inclou estudis específics d'aspectes rellevants com la pintura, els mosaics, etc., a càrrec d'especialistes reconeguts. Es va gairebé completar el capítol general que inclou una descripció del jaciment, el seu context territorial i cronològic, així com els antecedents historiogràfics i unes conclusions on, per primera vegada, es traça l'evolució conjunta del jaciment i es fa una proposta interpretativa. L'any 2020 es van rebre la major part de les contribucions i es va donar forma al conjunt de la publicació. Pel que fa a la part gràfica, fonamental en una obra d'aquestes característiques, s'ha elaborat el contingut planimètric i s'ha avançat en la preparació de l'apartat fotogràfic. També es van mantenir contactes amb el Servei de Publicacions per definir un cronograma.

La redacció de la monografia arqueològica dels Munts és un dels principals reptes de recerca del museu, que implica una coordinació estratègica amb els investigadors col·laboradors.

Índex de la publicació:

La vil·la romana dels Munts (Altafulla), Tarraco

Edició científica: J.A. Remolà

Index

0. Pròleg

1. Introducció

2. La vil·la romana dels Munts. J.A. Remolà, J. Sánchez, F. Tarrats

2.1. Introducció

2.2. L'emplaçament i l'entorn

2.2.1 Torre dels Escipions (Tarragona)

2.2.2 Vil·la romana de la torre dels Escipions (Tarragona)

2.2.3 Pedrera del Mèdol (Tarragona)

2.2.4 Turó d'Altafulla (Altafulla)

2.2.5 Vil·la romana del Moro (Torredembarra)

2.2.6 La Clota (Creixell)

2.2.7 Pedreres entre Torredembarra i Roda de Berà/Creixell

2.2.8 Arc de Berà (Roda de Berà)

2.2.9 Vil·la romana del Vilarenc (Calafell)

2.3. Historiografia

2.4. Descripció

2.4.1 Plataforma superior, sector 1

2.4.2 Corredor del criptopòrtic i estances annexes, sector 2

2.4.3 Corredor oriental i estances annexes, sector 3

2.4.4 Jardí, sector 4

2.4.5 Mitreu i sector oriental, sector 5

2.4.6 Banyes meridionals, sector 6

2.4.7 "Banyes de la platja", sector 7

2.4.8 Pedreres, sector 8

2.4.9 Necròpolis tardoromana, sector 9

- 2.5. Conclusions
  - 2.5.1. *Castellum* tardorepublicà? (s. I aC)
  - 2.5.2. La vil·la d'època d'August (s. I dC)
  - 2.5.3. La vil·la d'època d'Adrià (s. II - III)
  - 2.5.4. La crisi de finals del s. III
  - 2.5.5. La vil·la tardoromana (s. V - VII)
- 2.6. Una hipòtesi suggerent
3. La pintura mural. C. Guiral
4. Los tituli picti. F. Beltrán
5. La decoració arquitectònica. J.A. Domingo
6. Mosaics i revestiments musius. R. Navarro
7. Estatuària. E. Koppel
8. Plàstica decorativa i estàtues fragmentades. J.C. Ruiz
9. El programa decorativo marmóreo: materiales, contextualización y primeras interpretaciones. A. Gutiérrez i L. Galan
10. Aproximació a la circulació de la moneda. I. Teixell
11. Un sello perdido, un hombre de confianza, un propietario, una herencia, ¿una conjura imperial? *Caius Valerius Avitus*, augustobrigense, duoviro de *Tarraco* y propietario de la villa dels Munts. J. Ruiz de Arbulo
12. Una mort violenta a finals del segle III. A. Vilela i E. Subirà
13. La necròpolis dels Munts: una aproximació antropològica. A. Vilela
14. Contextos faunístics. K. Tardío i L. Colominas

Col·laboracions en línies de recerca

En matèria de col·laboració amb línies de recerca (algunes iniciades amb anterioritat) liderades per altres investigadors i centres de recerca podem destacar les següents:

1. Contextos ceràmics d'època romana i tardoromana de Tàrraco, liderat per José Carlos Quaresma (Universidade Nova de Lisboa, Portugal). En concret, l'estudi del major abocador domèstic del segle III dC documentat fins ara a Tàrraco. La situació sanitària va impossibilitar la campanya presencial. Els treballs es van centrar en l'elaboració de les dades de campanyes precedents.
2. Estudis dels revestiments lapidis de les villae de la Tarraconense. Tesi doctoral de Laura Galan Palomares dirigida per Anna Gutiérrez (ICAC). Continua l'estudi dels materials procedents de la vil·la romana dels Munts.
3. Estudi de poblacions rurals tardoromanes i visigodes de la Tarraconense. Tesi doctoral d'Andrea Vilela Fernández dirigida per Eulàlia Subirà (UAB). Actualment està estudiant els materials de les necròpolis tardoromanes del Camp de Tarragona dipositats al MNAT (La Burguera, Els Munts, Repsol,...).
4. Estudi sobre l'estatuària i la imatge de Roma a Tarraco. Tesi doctoral de Julio Ruiz dirigida per Diana Gorostidi (ICAC) que aquest any s'ha centrat en els materials recuperats en el teatre romà de Tarragona.

5. Estudi sobre la vaixel·la vítria d'època tardoromana i visigòtica de la Tarraconense. Tesi doctoral de Joan Manuel Coll dirigida per Miguel Angel Cau Ontiveros (ICREA). A finals de 2020, el projecte, encetat fa anys, es va obrir a la realització d'analítiques en col·laboració amb l'ICAC.
6. Estudi sobre les pintures murals de la vil·la romana dels Munts a càrrec de Carmen Guiral Pelegrín (UNED) en el marc del projecte (amb participació del MNAT, Josep Anton Remolà) sobre la pintura mural romana de la Tarraconense.

Intervencions i estudis

Elaboració i execució del "Projecte d'intervenció d'urgència per a la conservació-restauració dels revestiments murals conservats al mitreu de la vil·la romana dels Munts (MNAT, Altafulla)", a càrrec d'Àbac. Conservació-Restauració S.L.

Intervenció arqueològica a l'hiposceni del teatre, amb direcció tècnica a càrrec de J. Sánchez (gener-maig 2020).

Intervenció arqueològica en el marc del Projecte d'excavació dels sectors de fonamentació de les fase 1ª i 1B de la coberta de la vil·la romana dels Munts (Altafulla, Tarragonès, 2020), amb direcció tècnica a càrrec de M. Díaz.

"Estudi arqueològic i històric del tram de muralla i rampa d'accés d'època romana ubicats a la planta semisoterrània de l'edifici del Museu Arqueològic de la plaça del Rei (Tarragona)", realitzat per J. Ciurana (EOS-Arqueologia), 2020.

Anàlisis arqueomètriques de 10 fragments d'amfora tardeoantiga de les excavacions de l'avinguda de Vidal i Barraquer 27 (2014), de l'avinguda de Vidal i Barraquer (2001) i del PERI-2 parcel·la 22 (1999) (ICAC, J.M. Macias, F. Rodríguez).

Intervencions museogràfiques i instal·lacions

10.1 Projectes museogràfics

Museu Arqueològic

Exposició de síntesi Tàrraco/MNAT al Tinglado 4

Vil·la romana dels Munts

Museu i Necròpolis Paleocristians

Teatre Romà

Centelles

Arc de Berà i Torre dels Escipions

Gestió interna

Elements de senyalística i informatius

Projectes museogràfics

Durant l'any 2020 s'ha avançat en els diversos projectes a les diferents seus del MNAT, especialment al Museu Arqueològic, els Munts i el teatre de Tàrraco.

Malgrat el context de COVID19, enguany s'han realitzat les excavacions del teatre romà i de la vil·la dels Munts en el marc de desenvolupament dels projectes estratègics.

Museu Arqueològic

Durant l'any 2020 les diferents línies d'actuació en referència al projecte de reforma arquitectònica i museogràfica han avançat segons els calendaris i objectius previstos.

- Les obres de reforma del Museu Arqueològic s'han desenvolupat segons el calendari previst.
- Durant aquest any s'ha desenvolupat el gruix dels treballs d'enderroc, construcció de nous elements i instal·lacions. En finalitzar l'any, les obres es desenvolupaven, en termes generals, segons el calendari previst.
- S'ha treballat el projecte de xarxa informàtica amb el CTTI de la Generalitat de Catalunya per tal de coordinar requeriments i necessitats de connectivitats futures.
- S'ha revisat el projecte de seguretat amb el suport del Sr. Juan José Pintado, cap de seguretat del MNAC, gràcies al suport de la Xarxa de Museus de Tarragona.
- S'ha fet un seguiment i supervisió dels mosaics conservats al museu en coordinació amb la restauradora-conservadora de l'equip tècnic de la direcció d'obra.
- El MNAT ha pogut revisar especialment el projecte d'instal·lacions.
- S'ha participat en les visites d'obra setmanals.

Reforma arquitectònica

Estudis

- Les obres de reforma i museïtzació afecten el tram de muralla conservat al subsol del museu. Arran de la visita realitzada amb Maria Adserias i Susana Margalef, arqueòloga i arquitecta dels Serveis Territorials, es van definir un seguit de necessitats amb l'objectiu d'avançar el projecte d'intervenció. D'una banda s'ha encarregat un estudi històric-arqueològic a Judit Ciurana de l'empresa EOS. De l'altra, Jaime Salguero ha fet una primera documentació fotogràfica de les restes.
- La construcció de la passera exterior de sortida d'emergència a la connexió amb el Pretori ha comportat la realització d'uns sondejos durant el mes de setembre. Aquests han estat encarregats a l'arqueòleg Jacinto Sánchez. Els resultats no han estat determinants i finalment l'estructura no afecta les restes.
- Durant aquest any també s'han fet diverses consultes sobre continguts museogràfics a assessors externs. Entre ells a Antonio Peña per tal d'avançar en la presentació de les restes relacionades amb el fòrum provincial.

Projectes museogràfics

- El mes de juny de 2020 es va tancar la redacció del projecte museogràfic bàsic de la nova museografia, redactat amb el suport de l'empresa Rebeka Produccions.
- Aquest projecte ha estat la base de la licitació per a la redacció del projecte executiu. La licitació es va publicar el 24 de juliol i en el procés de valoració d'ofertes es va comptar amb quatre assessors externs: Magda Gassó, cap del Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya; Joan Menchon, cap de patrimoni de l'Ajuntament de Tarragona; Josep M. Palet, director de l'ICAC; i Carme Rovira, tècnica del Museu d'Arqueologia de Catalunya.
- Al mes d'agost i setembre es van fer visites amb les empreses interessades. Es van presentar un total de nou propostes. L'empresa guanyadora va ser la d'Àmbito 0 – Stoa, amb qui es va signar contracte el 9 de desembre.

Exposició de síntesi Tàrraco/MNAT al Tinglado 4

Durant l'any 2020 s'ha treballat el projecte de signoguia de l'exposició. Aquesta és una adaptació de l'audioguia produïda l'any anterior que s'ha treballat en el marc del projecte del Visitmuseum amb l'Àrea de Públics de l'Agència. És previst presentar-la inicis del 2021.

Vil·la romana dels Munts

L'actuació central durant l'any 2020 ha estat l'excavació de les zones afectades pel projecte de construcció de la coberta interpretativa de la *domus*.

Projecte de coberta

L'Agència ha signat conveni amb l'INCASOL per formalitzar un encàrrec de gestió per a la licitació de la construcció i direcció d'obra de la coberta interpretativa.

Excavació arqueològica

El projecte de coberta interpretativa, redactat per l'arquitecte Estanislau Roca, té com a objectiu protegir el conjunt patrimonial i especialment de paviments de mosaic i de pintura mural conservat a l'entorn de la *domus*. Per tal d'avaluar l'afectació arqueològica, l'arqueòleg Antoni Rigo i Josep Anton Remolà i Mònica Borrell van redactar el projecte d'intervenció arqueològica.

Entre el 3 d'agost i el 14 de setembre es va realitzar l'excavació de set sondejos corresponents als pilars de sustentació. La intervenció va comptar amb la direcció de l'arqueòleg Moisès Díaz, i la participació de l'empresa A priori per a la realització del treball de camp. Rubén Ramírez de Global Mediterrània es va encarregar del dibuix i documentació topogràfica.

Projectes museogràfics**Vil·la romana dels Munts****Millores de recorreguts**

Amb l'empresa Onada s'han realitzat millores per tal de minoritzar l'impacte de les aigües superficials. L'actuació s'ha centrat en el canvi de pendents i construcció de murs de contenció a la zona d'accés de la plaça de les Àmfores, del tram esgraonat d'accés a la mateixa, i d'una zona adjacent al nimfeu.

Actuacions de conservació preventiva i restauració als Munts

El Centre de Restauració de Bens Mobles de Catalunya ha seguit el projecte de conservació preventiva del conjunt pictòric del criptopòrtic.

Museu i Necròpolis Paleocristians

Durant l'any 2020, el Museu i Necròpolis Paleocristians han estat objecte novament d'algunes incidències a causa del vent i la pluja. De totes elles se n'ha fet un seguiment i un control tant des de l'Agència com del Ministerio de Cultura.

- Coberta exterior: hi ha hagut desperfectes en nous punts de la coberta.
- Museu de la Necròpolis: El manteniment preventiu i les tasques de neteja s'han fet de forma rutinària.
- Centre d'interpretació: S'han fet millores i reparacions d'instal·lació elèctrica, de pintura i sanejament general al centre.
- Recorregut: s'han substituït alguns plafons informatius.
- Tanca perimetral: s'ha redactat el projecte d'arranjament de la tanca malmesa a l'Av. Ramon y Cajal. A final d'any s'ha formalitzat l'encàrrec que finalitzarà a principis de 2021.

S'ha encarregat un projecte de reforma de l'espai de treball de recepció a la dissenyadora Sílvia Castro. Ha comptat amb una proposta de disseny de Jordi Pinós.

Projectes museogràfics**Museu i Necròpolis Paleocristians**

Durant l'any 2020, el Museu i Necròpolis Paleocristians han estat objecte novament d'algunes incidències a causa del vent i la pluja. De totes elles se n'ha fet un seguiment i un control tant des de l'Agència com del Ministerio de Cultura.

- Coberta exterior: hi ha hagut desperfectes en nous punts de la coberta.
- Museu de la Necròpolis: El manteniment preventiu i les tasques de neteja s'han fet de forma rutinària.
- Centre d'interpretació: S'han fet millores i reparacions d'instal·lació elèctrica, de pintura i sanejament general al centre.
- Recorregut: s'han substituït alguns plafons informatius.
- Tanca perimetral: s'ha redactat el projecte d'arranjament de la tanca malmesa a l'Av. Ramon y Cajal. A final d'any s'ha formalitzat l'encàrrec que finalitzarà a principis de 2021.

S'ha encarregat un projecte de reforma de l'espai de treball de recepció a la dissenyadora Sílvia Castro. Ha comptat amb una proposta de disseny de Jordi Pinós.

Teatre romà

Durant l'any 2020 ha tingut continuïtat l'activitat de divulgació i el projecte de recuperació ha seguit el seu curs tot i les limitacions provocades per la COVID.

El 27 de gener es van iniciar les excavacions arqueològiques de l'hiposceni del teatre romà. Aquest treball està orientat a completar el coneixement del monument i del seu entorn. El projecte va ser redactat per Maria Adeserías, arqueòloga dels Serveis Territorials de Cultura a Tarragona. La direcció científica va anar a càrrec de Jacinto Sánchez i els treballs arqueològics de l'empresa Rècop.

Els treballs es van haver d'aturar divendres 13 de març arran de la pandèmica i es van reprendre el mes de maig. El mes de juny finalitzaven.

Conservació-restauració

El mes de desembre, l'empresa de restauració Arcobaleno va fer tasques de neteja i manteniment de les restes originals de la càmara del teatre.

Manteniment general

Enguany s'ha pintat el mur exterior en el tram dels carrers Caputxins i Sant Magí.

Excavació de l'hiposceni.

Projectes museogràfics**Centcelles**

Al conjunt monumental de Centcelles s'han fet tasques ordinàries de neteja i manteniment, amb reparacions a les teulades i arranjaments de camins.

S'ha sanejat i pintat la coberta del jaciment.

Així mateix al monument s'ha substituït el sistema de projecció de l'audiovisual i s'ha pintat el terra de la recepció.

S'ha encarregat un projecte de reforma de l'espai de treball de recepció a la dissenyadora Sílvia Castro. Ha comptat amb una proposta de disseny de Jordi Pinós.

Congrés Centcelles

L'any 2019 es va treballar amb l'Ateneu Universitari Sant Pacià i l'Institut Cultural Sant Fructuós en la celebració d'un congrés internacional sobre el conjunt de Centcelles a celebrar durant el mes de juny de 2021.

El congrés compta amb la participació de més de vint investigadors internacionals, les aportacions dels quals permetran una actualització i reflexió sobre el coneixement de Centcelles des de les diferents àrees de recerca.

Tancat el programa i el suport de múltiples institucions de recerca, durant l'any 2020 s'ha tancat l'acord i suport institucional i econòmic de diferents entitats i administracions.

L'esdeveniment de la pandèmica però, ha comportat una modificació de calendari i la decisió de post posar la seva celebració a l'any 2022.

Arc de Berà i Torre dels Escipions

El 21 de juliol, Manel Rueda i Mònica Borrell es van reunir amb Pere Virgili, l'Alcalde de Roda de Berà, i la regidora de Cultura, Teresa Ferré, per tal de coordinar una acció conjunta de millora a l'entorn de l'Arc de Berà.

La millora se centra en el subministrament d'aigua i manteniment de la jardineria, especialment.

Durant l'any s'han fet millores en la il·luminació.

Polígon Francolí

Als magatzems del Polígon del Francolí s'han fet tasques ordinàries de manteniment i neteja.

Enguany s'ha iniciat també la instal·lació de fibra i wifi per connectar la instal·lació a la xarxa.

Projectes museogràfics**Gestió interna****Pla Estratègic 2022-2026**

Durant l'any 2020 s'ha seguit treballant en la redacció del pla estratègic del MNAT, d'acord amb les directrius de l'AGdPC.

L'any 2019 es va fer l'encàrrec a totes les direccions de museus de l'Agència de redactar sengles plans directors.

En aquest procés s'ha comptat amb el suport tècnic de l'empresa Kultura.

Per part del MNAT es va realitzar una primera diagnosi, la redacció del context general de missió, visió i valors, la definició de les línies estratègiques i dels objectius operatius generals.

El pla d'acció i el pressupost de l'any 2020 s'ha treballat seguint aquest context, tot i que encara segueix en procés de treball i desenvolupament. El Pla Estratègic haurà de ser aprovat tant per l'Agència com pel Departament de Cultura i és previst finalitzar-lo l'any 2021.

Millores als espais de botiga dels centres

Enguany s'ha fet una revisió dels espais i mòduls expositius dedicats a botiga als diferents centres gestionats pel MNAT.

L'encàrrec s'ha fet a Fabio Balanzoni qui ha fet millores de presentació i suports.

Recursos humans

El 8 de març de 2020 s'ha jubilat Pilar Sada, responsable d'exposicions, programa educatiu i activitats del MNAT.

El mes de setembre s'ha fet la convocatòria per cobrir la vacant de la plaça de tècnic A1.

Projectes museogràfics**Elements de senyalística i informatius**

Aquest 2020 s'han renovat elements en mal estat, i s'han incorporat d'altres amb informació actualitzada:

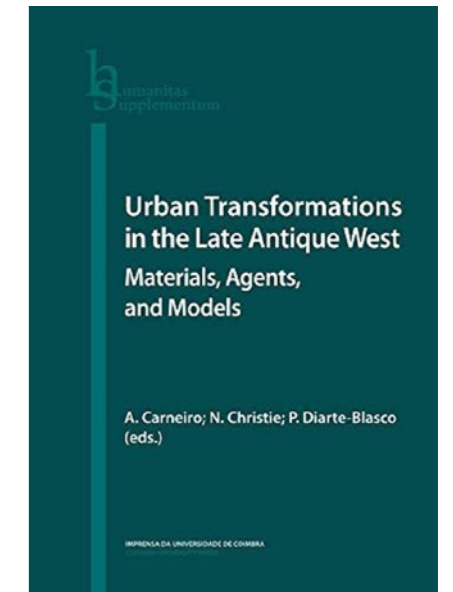
- Un plafó informatiu amb els horaris d'obertura, un tòtem de benvinguda i un plafó informatiu de les termes del Conjunt monumental de Centcelles.
- Renovació d'un plafó en mal estat de la Necròpolis Paleocristiana de Tarragona.
- Plafons informatius amb els protocols COVID en tots els centres del MNAT.

Articles científics

J. A. Remolà Vallverdú, A. Lasheras González, M. Pérez Martínez (2020), "Tarraco, una base de operaciones de los ejércitos imperiales (ca. 420 – 470 dC)". En: N. Christie / P. Diarte-Blasco / A. Carneiro (Eds.) *Urban transformations in the Late Antique*. Imprensa da Univ. de Coimbra. Coimbra. <https://doi.org/10.14195/978-989-26-1897-5>.

J. A. Remolà Vallverdú, J. Sánchez Gil de Montes (2020), "El teatre romà, noves dades sobre el procés d'urbanització de l'àrea potuària de Tàrraco", *Tribuna d'Arqueologia* 2017-2018, Barcelona, 385-406.

Xarxa Territorial de Museus de les Comarques de Tarragona i de les Terres de l'Ebre

Aquest any 2020 el MNAT ha seguit assumint l'oficina tècnica de la Xarxa Territorial de Museus de les Comarques de Tarragona i de les Terres de l'Ebre. Aquesta responsabilitat ha comportat la gestió i execució del pressupost traspasat pel Servei de Museus i el treball amb la persona responsable de la coordinació tècnica per tal de garantir que el pla d'actuacions aprovat per la Xarxa es dugui a terme.

Per al museu és clau el treball en xarxa i col·laborant amb administracions i entitats, especialment del territori.

L'acció de la Xarxa també s'ha vist afectada per la COVID19, tant en l'obligada gestió mitjançant canals digital, i en una certa reorientació de l'activitat. En aquest sentit, el programa REORG no ha pogut desenvolupar-se, les formacions han estat en línia igual que l'acció de Nadal.

D'altra banda, enguany s'han formalitzat les reunions de coordinació de les tres xarxes territorials actualment actives així com accions conjuntes, com la del DIM.

El 22 de desembre va tenir lloc la Comissió Institucional en un entorn virtual, presidida per la Consellera Àngels Ponsa.

Al llarg del 2020 s'han efectuat les comissions tècniques següents: 30 de gener, 30 d'abril i 30 de novembre.

Comissió d'educació

Ester Ramon ha participat activament en la Comissió d'educació de la Xarxa de Museus de Tarragona, del Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre, en les reunions de coordinació així com en la realització d'activitats.

Durant l'any 2020, la comissió s'ha centrat en l'acompanyament als serveis educatius dels museus que en formen part i en la redefinició del projecte AproPA'T.

Al llarg del 2020 s'han efectuat les reunions de la comissió següents: 17 de novembre.

Sessió inspiradora Apropa't

Conjunt monumental de Centcelles (7 de setembre)

Sessió oberta als professionals de la Xarxa de Museus de les comarques de Tarragona i Terres de l'Ebre i als Centres de Recursos Pedagògics.

Col·laboració amb el Museu d'Història de Catalunya per a la gravació d'una píndola de difusió de la Història de Catalunya a la Vil·la romana dels Munts, amb l'*influencer* Sir Joan, per tal d'arribar al públic jove i adolescent (16 de juliol).

Col·laboració amb el PECT Turístic en Família, organitzat per la Diputació de Tarragona. Vertebració i Valorització de l'oferta Cultural en Turisme Familiar a la Costa Daurada i les Terres de l'Ebre. Festes i Activitats de Recreació Històrica, a través de dinàmiques de treball virtual per a la identificació de línies de millora.

5 de novembre: Tipologies d'oferta i criteris i requisits tècnics d'aquestes

12 de novembre: Línies de millora de les propostes existents i noves propostes.

24 de novembre: Elements comunicatius i promocionals

Col·laboració amb la productora del programa Batalla monumental, de TV3, en la preparació del programa dedicat a Tàrraco: cerca de les localitzacions, coordinació de gravacions, ajuda en la trobada d'experts, famosos vinculats al monument, històries personals, difusió, etc.

Comissió de documentació

Montse Perramon ha participat activament en la comissió de documentació del la Xarxa Territorial, participant en les reunions de coordinació i en les activitats proposades i assessorant en els aspectes tècnics.

Durant l'any 2020 el MNAT s'ha beneficiat del programa de suport de documentació amb el suport de Conxita Ferrer.

Al llarg del 2020 s'ha fet una reunió el 17 de novembre.

Comissió de comunicació i turisme

Cori Ribó és la representant del MNAT que participa a la comissió de comunicació i turisme.

Enguany s'ha formalitzat l'encàrrec d'assessorament a Màrqueting Cultural, per a un projecte de màrqueting relacional.

També s'ha comptat amb l'acompanyament de Patricia Ventura per a l'estratègia digital dels 13 museus que formen la Xarxa, i s'ha iniciat el projecte analític que consisteix en monitoritzar les comunicacions digitals a través de mètriques clau, a través de l'eina Welovroi.

Arqueoxarxa

Al llarg del 2020 s'ha fet una reunió de la comissió el 17 de novembre.

Invisibles

El MNAT ha participat en l'acció conjunta per Nadal *Invisibles*, del 12 de desembre de 2020 al 2 de febrer de 2021.

Es tracta d'un joc de pistes dirigit especialment al públic familiar i local, una activitat lúdica i divertida que no defuig ni la reivindicació, ni la reflexió. A través del joc els museus conviden als participants a trobar aquelles peces que habitualment són invisibles en els museus perquè es tracten de grups que encara avui no tenen presència ni en el passat, ni en el present dins la nostra societat. De les dones als artistes anònims passant pels col·lectius minoritaris, els participants en el joc hauran de fer visibles les "invisibles".

Els participants podien jugar a través d'Instagram o recollint l'àlbum de cromos que els museus facilitaràn a l'entrada. Tots els participants rebrien un premi per participar.

Altres accions

Enguany hi ha hagut el suport en la diagnosi del projecte de seguretat del Museu Arqueològic i la formació sobre planificació estratègica.

Arqueoxarxa

En tant que membre de la Xarxa de Museus i jaciments arqueològics de Catalunya, ARQUEOXARXA, el MNAT ha participat en els programes desenvolupats.

Montse Perramon ha estat la representant a la comissió de documentació. Al llarg del 2020 s'ha fet una reunió el 5 de maig. Cori Ribó ha participat en la comissió de comunicació.

Enguany s'ha treballat en els projectes següents:

- Inici del projecte de definició estratègica d'Arqueoxarxa.
- Documentació:
  - Programari de documentació
  - Col·lecció Nacional d'Arqueologia en línia
- Comunicació:
  - Impressió del mapa dels museus que formen Arqueoxarxa.
  - Projecte de la creació d'un podcast d'arqueologia adreçat al públic adult, encarregat al periodista David Revelles.
  - Inici del projecte d'un joc interactiu, una experiència lúdica i didàctica adreçada al públic familiar, encarregat a Cubus Games.

Ajuntament d'Altafulla

Durant l'any s'han realitzat contactes continuats amb l'Ajuntament d'Altafulla per coordinar l'acció conjunta en temes de Comunicació, accions de programació cultural, Turisme i Educació.

Col·laboració amb l'Ajuntament d'Altafulla en la comunicació de les activitats de primavera a la Vil·la romana dels Munts, a través de tòtems informatius, pòsters i oficines de turisme.

- 6 de febrer: presentació de la programació d'activitats de primavera
- 6 d'agost: visita a les excavacions

Visites institucionals

- 29 de gener: visita al teatre romà amb Carmen Puig, presidenta de l'Associació de Veïns del Barri del Port.
- 10 de febrer: reunió de la Consellera de Cultura, Mariàngela Villalonga, amb les entitats culturals i patrimonials de Tarragona.
- 21 de febrer: visita al teatre romà amb representants de les administracions i entitats patrimonials de Tarragona.
- 28 de febrer: visita de la Consellera de Cultura, Mariàngela Villalonga, a l'exposició Tàrraco/MNAT al Tinglado 4.
- 3 de març: reunió amb el Conseller de Patrimoni, Hermán Pinedo, i Manel Rueda, director de l'Agència.
- 22 de juny: reunió de la comissió bilateral Ajuntament de Tarragona i Generalitat de Catalunya en relació al Pla de Gestió de Tàrraco.
- 21 de juliol: Reunió de Manel Rueda i Mònica Borrell, amb Pere Virgili, l'Alcalde de Roda de Berà, i la regidora de Cultura, Teresa Ferré, per tal de coordinar una acció conjunta de millora a l'entorn de l'Arc de Berà
- 23 de juliol: reunió amb el Diputat de Cultura, Joan Josep Garcia, per a la presentació del Congrés de Centcelles.
- 15 d'octubre: visita a la vil·la del Moro de Torredembarra amb la regidora de Cultura, Núria Batet, i Maria Adserias, arqueòloga territorial..

Participació en comissions

Mònica Borrell, directora del museu, és membre de la Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia promoguda per la Direcció General de Patrimoni Cultural.

Mònica Borrell, directora del museu, és membre de la comissió organitzadora del congrés Biennal Tarraco, que enguany ha estat suspès a causa del context sanitari. És previst la seva realització el novembre de 2021.

Mònica Borrell ha participat en la Taula de treball sobre Equips de Gestió de Museus, promoguda pel Servei de Museus en el pla de desplegament del Pla de Museus 2030.

Participació de Mònica Borrell a la Taula Estratègica de Turisme de Tarragona, realitzada el 27 d'abril.

Josep Anton Remolà, ha estat membre del tribunal (secretari) de tesis de Francesc Rodríguez Martorell titulada "El comerç mediterrani a Tarraco a les portes de l'Islam (segles VII-VIII)", 28 de setembre de 2020, ICAC/URV.

Josep Anton Remolà ha codirigit, juntament amb J.C. Quaresma (Universidade Nova de Lisboa), col·laborador del MNAT, de la tesi de Martim Afonso Timóteo Tomé Rocha Lopes titulada "As ânforas do sítio romano das Almoinhas (Loures, Portugal): Análise tipológica, crono-estratigráfica e económica (sécs. II-VI d.C.).", setembre de 2020. S'inscriuria en el projecte que des de fa anys està liderant J.C. Quaresma en col·laboració amb el MNAT per a l'estudi de contextos ceràmics de Tàrraco.

Assistència a cursos i jornades

Participació de Mònica Borrell en el webinar *Mirant el futur* realitzat en ocasió del XX aniversari de la declaració de Tàrraco Patrimoni Mundial. Organitzat per l'Ajuntament de Tarragona, 4 de novembre.

Participació de Mònica Borrell en el webinar *Protecció i Restauració del Patrimoni* realitzat en ocasió del XX aniversari de la declaració de Tàrraco Patrimoni Mundial. Organitzat per l'Ajuntament de Tarragona, 25 de novembre.

J. A. Remolà Vallverdú, A. Lasheras González, M. Pérez Martínez (2020), "Tarraco, una base de operaciones de los ejércitos imperiales (ca. 420 - 470 dC)". En: N. Christie / P. Diarte-Blasco / A. Carneiro (Eds.) *Urban transformations in the Late Antique*. Imprensa da Univ. de Coimbra. Coimbra. <https://doi.org/10.14195/978-989-26-1897-5>.

J. A. Remolà Vallverdú, J. Sánchez Gil de Montes (2020), "El teatre romà, noves dades sobre el procés d'urbanització de l'àrea potuària de Tàrraco", Tribuna d'Arqueologia 2017-2018, Barcelona, 385-406.

Conferència *Joan Serra i Vilaró i la Necròpolis*. A càrrec de Josep Anton Remolà, conservador del MNAT. Lloc: Serveis Territorials de Cultura a Tarragona. 5 de febrer de 2020.

Participació de Mònica Borrell, Montserrat Perramon, Ester Ramon, Gemma Jové i Cori Ribó a la presentació del projecte Giravolt, al cinema l'Ideal, l'1 de desembre.

Participació en formacions

Durant l'any 2020 el personal del MNAT ha participat en formacions promogudes per l'organització i per altres entitats. Ha tingut especial impacte la formació de prevenció pel COVID.

Curs per millorar la qualitat de les fotografies amb dispositius mòbils i optimitzar-les per a les xarxes socials i web. Departament de Cultura. 12 de febrer de 2020. Realitzat per Cori Ribó.

Curs en línia *La comunicació en temps de Covid*. Servei de Desenvolupament empresarial. 12 de maig de 2020. Realitzat per Cori Ribó.

Formació en línia *Com comunicar activitats. Estratègia, formats, idees*. Xarxa de Museus de Tarragona i Terres de l'Ebre. 21 d'octubre de 2020. Realitzat per Cori Ribó.

Simposi virtual *El desenvolupament de públics culturals a partir de la COVID-19*. Oficina de Foment de les Arts. PECT –Indústries Culturals i Creatives de l'Ajuntament de Girona. 20 d'octubre de 2020. Realitzat per Cori Ribó.

Formació en línia *II Jornada d'Innovació i Turisme Cultural. Patrimoni Cultural del PECT Turístic*. 8 d'octubre de 2020. Realitzat per Cori Ribó.

Seminari en línia *Com fer els informes de revisió d'accessibilitat d'un web*. Direcció General d'Atenció Ciutadana. Generalitat de Catalunya. 21 i 23 de juliol de 2020. Realitzat per Cori Ribó.

Curs en línia *Taller d'Stories*, Servei de Desenvolupament empresarial. 2 de juny de 2020. Realitzat per Cori Ribó.

Curs en línia *De l'administració en paper a l'administració digital*, adreçat al personal de l'Administració de la Generalitat, del 3 al 25 de juny de 2020, 10 hores lectives. Realitzat per Marta Serrano, Dolors Burló i Pilar Garcia.

Curs en línia "English Dexway Academy - Level A1 - Course II" del 15 d'octubre al 31 de desembre de 2020, de 35 hores lectives. Realitzat per Misericòrdia Rodríguez i Dolors Burló.

Curs en línia "Curs virtual d'anglès adreçat al lloc de treball. Atenció a la ciutadania. Nivell B2" del 19 d'octubre al 27 de novembre de 2020, de 20 hores lectives. Realitzat per Ingrid Palos.

Curs en línia "Français Dexway Académie - Niveau A2 - Cours II" del 15 d'octubre al 31 de desembre de 2020, de 35 hores lectives. Realitzat per Pere Gebellí i Dolors Burló.

Curs en línia "Tractament de la informació escrita de Nivell 2 (mitjà) / (C4-N2)" del 19 d'octubre al 20 de novembre de 2020, de 25 hores lectives. Realitzat per Pilar Garcia.

Departament de Comunicació

La crisi de la COVID va obligar a adaptar la comunicació a nous formats per continuar arribant a la nostra comunitat, però alhora es va aprofitar l'oportunitat per obrir-nos a un públic més ampli.

Web

Es va adaptar el web per tal d'ajudar a l'usuari a que pogués gaudir de manera més fàcil de nous continguts digitals. La nova manera d'interaccionar amb el públic va canviar, i ens vam haver d'adaptar a ella, amb formats innovadors.

La situació del tancament dels centres i l'aturada en la programació, va comportar que es prioritzés la divulgació del coneixement per sobre de l'agenda.

Els principals continguts virtuals que es van reforçar a la web, a través d'oferir una major visibilitat, eren els següents:

Google Art Project

Google Art Project és un projecte que dona a conèixer als usuaris les obres d'art més representatives de forma molt detallada. El seu objectiu és disposar de continguts per oferir un millor accés a l'art a través d'internet i que els usuaris puguin descobrir i contemplar obres d'arreu del món. L'usuari té una experiència més propera a la realitat de les obres, contextualitzar-les amb documents audiovisuals, documents històrics, entrevistes d'experts, etc.

- Museu Nacional Arqueològic de Tarragona

Visitmuseum. Els museus catalans a les teves mans

Una descoberta del patrimoni cultural que es conserva als museus a través d'audioguies que ens expliquen un munt d'històries.

L'audioguia del MNAT està narrada amb un to fresc, humorístic i alhora rigorós. S'explica l'evolució de la història de la Tarragona romana, des dels seus orígens fins a la seva decadència. La versió catalana de l'audioguia destaca perquè està narrada per l'actriu tarragonina Agnès Busquets, que dona veu a Faustina, la protagonista de l'audioguia que ens fa de cicerone recorrent els principals àmbits temàtics i objectes més destacats de l'exposició.

- <https://visitmuseum.gencat.cat/ca/tinglado-4/audioguia-extensio>

El tancament dels centres i la limitació de les activitats presencials han implicat un esforç molt important de reflexió, revisió i implementació de nous mecanismes de comunicació, especialment telemàtica. Són formats que han vingut per quedar-se.

A finals de 2020 es va presentar la nova audioguia de la Necròpolis paleocristiana de Tarragona, en el marc de Visitmuseum. Disponible en 4 idiomes, amb una durada de 36 minuts, dividits en 15 pistes d'àudio, proposa al visitant un recorregut per les tres àrees diferenciades que componen el conjunt museístic: el centre d'Interpretació "El món de la mort", on s'agrupen les peces més destacades trobades durant les excavacions, el jaciment arqueològic de la necròpolis i el Conjunt paleocristià del Francolí, ubicat al Centre comercial Parc Central.

- <https://visitmuseum.gencat.cat/ca/museu-i-necropolis-paleocristians>,

Monuments de Catalunya a Google Street View

Accés virtual a espais com la Necròpolis Paleocristiana de Tarragona gràcies a la tecnologia trekker, que permet capturar imatges panoràmiques en 360 graus mitjançant una motxilla que incorpora una càmera amb lents múltiples.

- Museu i Necròpolis Paleocristiana de Tarragona

Sketchfab

Es tracta del repositori en línia més conegut del patrimoni. S'obté accés virtual a continguts 3D en línia. Es poden veure models, descarregar-los, permet obrir un compte i pujar els teus.

- <https://sketchfab.com/GlobalDigitalHeritage/collections/tarragona-archaeological-museum-spain>

Qui som? Nova activitat interactiva

Durant el confinament es va oferir al públic familiar una activitat digital interactiva, per a realitzar al Tinglado 4. Es tracta d'una proposta per endinsar-se en el món romà a través de la col·lecció del Museu, de manera divertida i participativa. Només és necessari disposar d'un dispositiu electrònic, una tauleta o mòbil per descobrir qui s'amaga darrera les ombres del museu.

- <https://view.genial.ly/5ed4fe2fbdcd00d22fdc127>

Aquest recull de propostes va derivar en noves funcionalitats de la web, una nova pestanya anomenada MNAT Digital, en el qual es van abocar els nous recursos, per a que fos més àgil localitzar-los i accedir-hi. De la mateixa manera, l'apartat de la web corresponent a Educació també es va modificar per acollir la nova proposta del Servei educatiu, adaptat a la situació actual.

El Museu es va haver d'adaptar per poder donar servei a les escoles, i ho va fer de tres maneres diferents: Vine al Museu!, on es realitzen les activitats presencialment als centres del MNAT, El Museu a l'aula, on els nostres educadors es desplacen als centres educatius, i finalment Connecta't al museu, on es treballa a través de recursos digitals.

Mètriques

L'anàlisi de les mètriques indica un lleuger augment en les sessions de navegació, així com la durada de mitjana de la sessió.

També cal destacar que el percentatge de rebot ha disminuït.

	2019	2020	
Sessions de navegació a la pàgina web	55.718	57.218	
Usuaris persones que han entrat al web	42.321	40.810	
Nombre de pàgines visualitzades nombre total de pàgines vistes dins el web	143.217	141.130	
Pàgines/sessió mitjana de pàgines de la pròpia web per les que han navegat els usuaris durant cada sessió	2,57	2,47	
Durada mitjana de la sessió temps mitjà d'estància de les sessions a la pàgina web	129	135	
Percentatge de rebot % d'usuaris que han entrat a la pàgina web i han sortit sense passar de la 1a pàgina	75,48%	59%	
Percentatge de sessions segons edat	18 - 24	6,31%	12,8%
	25 - 34	22,48%	17,5%
	35 - 44	24,89%	16,4%
	45- 54	18,55%	20,9%
	55 - 64	15,82%	17,3%
	65+	11,95%	15,1%
Percentatge de sessions segons sexe	Femení	61,81%	64,9%
	Masculí	38,19%	35,1%

Accessibilitat web

La Normativa europea UNE-EN 301-549:2019 obliga a totes les pàgines web al compliment de la doble A(AA) de les WCAG 2.1.

Això va implicar informar de l'estat sobre accessibilitat de la nostra web a la Direcció General d'Atenció Ciutadana (DGAC), que coordina les revisions periòdiques d'accessibilitat i actua com a punt de contacte amb l'organisme encarregat de realitzar el seguiment i presentació d'informes.

El Ministeri d'Afers Econòmics i Transformació Digital és el responsable d'emetre informes sobre la situació dels webs i les aplicacions mòbils de tot l'Estat per enviar-los a la UE, seguint el mandat de la Directiva Europea d'accessibilitat web.

La presentació d'informes d'accessibilitat es farà cada tres anys. El calendari per al primer informe de la revisió de les webs fou el 20 de setembre.

Es va encarregar l'informe a Daniela Rubio (DRJ Consulting), que va fer una auditoria automàtica i manual, amb una proposta de solució d'error d'accessibilitat per a la pàgina web del museu, que posteriorment es treballarà per a solucionar.

Xarxes socials

Les xarxes socials han jugat un paper molt important enguany en l'adaptació del museu al nou context COVID, ja que han permès seguir desenvolupant algunes de les seves tasques i funcions.

Així docs, es va reforçar la presència a xarxes, especialment durant el tancament dels centres, per continuar oferint contingut i activitat al voltant del museu, i seguir connectats a la nostra comunitat.

Es van establir una sèrie d'accions per establir i desenvolupar relacions amb la comunitat i aconseguir un major engagement:

- Iniciativa familiar #elMNATaCasa

Aquesta iniciativa es va llençar a través de les xarxes Twitter i Facebook. Es proposaven enigmes i activitats que es podien realitzar a casa amb tota la família (fer retallables, un mosaic, disfressar-se com una de les peces del Museu, etc).

Davant del gran número de propostes, es va modificar i crear un apartat a la web "Recursos en línia", per tal de recollir aquesta sèrie d'iniciatives: <https://www.mnat.cat/pagepreview/NDRtaWRkbGV0ZXh0NDQ=>

- Museum Quiz a Casa

Diversos museus catalans van llançar #MuseumQuizACasa, una edició conjunta especial del concurs Museum Quiz durant els dies de confinament amb l'objectiu de proporcionar una alternativa cultural i de lleure mentre duri el confinament social sol·licitat per les autoritats sanitàries com a mesura de prevenció del Covid-19. El concurs era accessible a través de l'adreça web www.museumquizacasa.org

La nova proposta incloïa una versió per a adults (públic en general) i una altra per a Famílies (infants).

Les preguntes incloïen temes d'actualitat, locucions i frases fetes, cultura popular, arts (música, cinema, pintura, escultura, gravat, disseny, etc.) i curiositats, amb especial atenció al patrimoni cultural de cadascun dels museus participants.

El MNAT va participar cada dissabte en la versió adulta.

• Reptes

Durant la pandèmia foren molt habituals els reptes llançats a les xarxes, proposats pels mateixos museus.

Des del MNAT es va participar en ells, i fins i tot es va crear el repte #historicalmoment, que consistia en mostrar imatges d'un descobriment arqueològic. Al repte hi van participar una trentena de museus de Catalunya i d'Espanya.

<https://twitter.com/muprevalencia/status/1245988033431654400>

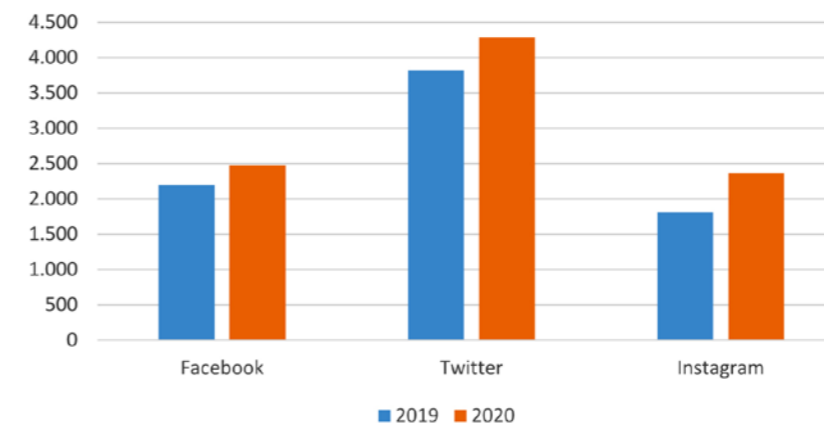
Les principals xarxes del MNAT són les següents:

Facebook: <https://www.facebook.com/mnattgn>

Twitter: <https://twitter.com/mnattgn>

Instagram: <https://www.instagram.com/mnattgn/>

Usuaris xarxes socials

Si l'any 2019, l'increment més considerable va ser el de la xarxa social Instagram, que va augmentar en un 31,90% el seu nombre de seguidors, el 2020 ha estat l'any de la xarxa Twitter pel que fa a evolució, ja que hi podem observar un increment de Twits en un 22%, un augment del 60% d'interaccions, un 46 % d'augment de likes i un 305 % més de mencions que en relació al 2019.

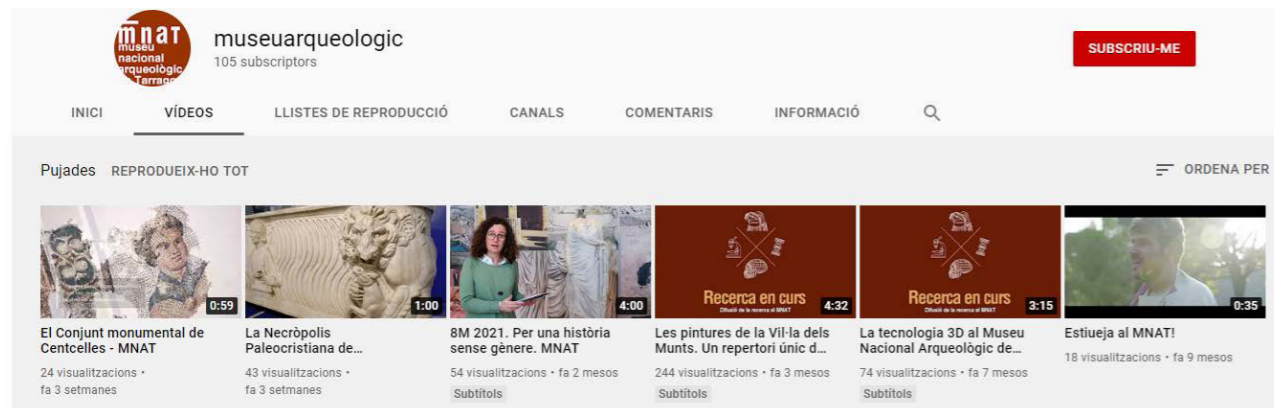
Pel que fa a Facebook, s'ha augmentat en un 15% de seguidors, i cal destacar l'augment de les visualitzacions de vídeo en un 16%, i un 15% més de comparticions.

Instagram també reflecteix l'augment de la dedicació a les xarxes, i destaca per un 18% més de publicacions noves, i un 17% més de *likes* en les publicacions.

Xarxes socials

Ha continuat el cicle “Recerca en curs”, on s’ofereix al públic breus pín- doles informatives amb entrevistes a professionals de diversos sectors, relacionats amb temes d’actualitat del MNAT.
<https://www.youtube.com/watch?v=gDD23aZnTn8&t=15s>.

Fulleteria

Durant l’any 2020, el museu ha editat cartells, fulletons, díptics i material informatiu de les diverses activitats i programes organitzats als diferents centres del MNAT.

S’ha continuat treballant en la nova imatge de la fulleteria, que va començar el 2018, i s’ha aplicat en la resta de centres que faltaven, el Conjunt monumental de Centcelles, la Torre dels Escipions i l’Arc de Berà.

Cal destacar que la normativa COVID ha afectat la producció de la fulleteria en format paper. La impossibilitat d’oferir fulletons al públic pel risc de contagi ha fet que la previsió inicial de l’any es veiés reduïda en una gran part.

Durant l’estiu, amb la represa de l’activitat presencial, es va comptar amb la col·laboració de l’Àrea de Públics de l’ACdPC, que va fer distribució del programa “Estiueja al MNAT” a allotjaments i Oficines de Turisme de la Costa Daurada, així com la projecció de l’spot publicitari del programa d’estiu.

Per tal de continuar amb la difusió de les activitats, s’ha optat per la via digital, o el format pòster.

Reportatges fotogràfics i vídeos

Realització d’un vídeo promocional del programa “Estiu al MNAT”, que es va projectar a les televisions locals i d’un reportatge fotogràfic.

Realització d’un vídeo al Conjunt monumental de Centcelles, amb l’objectiu de difondre el centre a les xarxes socials.

Reportatge fotogràfic i de vídeo tradicional i dron a la Necròpolis Paleocristiana de Tarragona, amb l’objectiu de crear un vídeo a les xarxes socials que serveixin com a difusió del centre.

Reportatge fotogràfic de l’Arc de Berà i de la Torre dels Escipions, encarregat al fotògraf Rubén Perdomo, per tal de realitzar la nova fulleteria dels centres.

Reportatge fotogràfic de l’exposició TARRACO/MNAT amb motiu de la reobertura de l’equipament el 19 de maig, realitzat pel fotògraf Job Vermeulen.

Campanyes de comunicació

L’exposició TARRACO/MNAT fou el primer museu de Catalunya en obrir les seves portes, el 19 de maig, d’acord al pla de desconfinament COVID-19 de l’Agència Catalana del Patrimoni Cultural. Amb aquest motiu, es va voler reforçar la comunicació de l’esdeveniment a través de la campanya OBRIM EL MNAT. Recuperem el nostre espai, que es va llançar a premsa, xarxes i web. Amb l’ocasió es van realitzar vídeos, animacions i banners.

Amb la posterior obertura de la Necròpolis, la Vil·la dels Munts i el Conjunt de Centcelles el 6 de juny, es va adaptar la campanya a la resta de centres.

Es va realitzar una campanya de comunicació per a promoure les activitats d’Estiu al MNAT:

Es va fer una primera difusió al diari digital “Circ de la Cultura”, que va promoure les activitats durant el mes de juny, i posteriorment, a través de Wavemaker es va fer difusió a través dels següents mitjans de comunicació durant els mesos de juliol, agost i setembre:

- Premsa digital: Reus Digital i Tarragona Digital
- Televisió: TAC12 i Canal Reus, amb la retransmissió del vídeo promocional de les activitats
- Ràdio: falca de Ràdio a RAC1 Tarragona

També es van realitzar insercions de banners a les revistes del Grup Sàpiens (*Descobrir*, *Sàpiens* i *Cuina*), del 3 al 9 d’agost.

Per reforçar la difusió de les activitats de Tàrraco Viva, es van imprimir i distribuir 100 pòsters a la ciutat de Tarragona.

Arxiu fotogràfic

Durant el 2020 s’han atès 49 consultes a l’arxiu fotogràfic del Museu. Les sol·licituds d’imatges han sigut per a reproduir tant digitalment com per impressions i, han estat fetes per investigadors, científics i divulgadors del patrimoni. D’aquestes consultes, 5 es van atendre de manera presencial. En menor mesura també s’han sol·licitat permís de reportatge a les diferents seus del MNAT, per part de diferents mitjans, ja sigui de comunicació audiovisual, revistes o televisions.

Resum estadístic de visites

14.1 Visitants del MNAT

Museu Nacional Arqueològic de Tarragona
Resum estadístic de visites

Visitants del MNAT

Els visitants de les diferents seus del Museu Nacional Arqueològic de Tarragona durant l'any 2020 han estat 19.267, dels quals:

- Museu Arqueològic-T4: 7.000
- Museu i Necròpolis Paleocristians: 3.163
- Vil·la romana dels Munts (Altafulla): 6.323
- Conjunt Monumental de Centcelles (Constantí): 2.781.

	M. Arqueol. Tinglado 4	Necròpolis	Els Munts	Centcelles	TOTAL
2019	18.371	7.230	13.148	6.035	44.784
2020	7.000	3.163	6.323	2.781	19.267

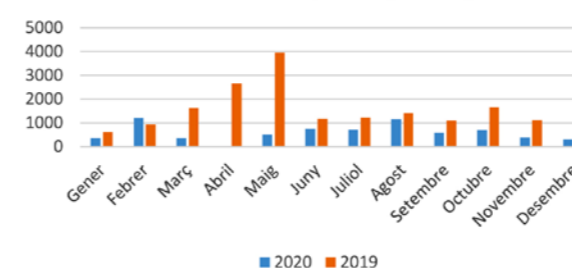
El tancament de centres, la limitació en la realització d'activitats i serveis, i les restriccions de mobilitat han tingut un impacte inusitat en les visites als centres.

L'any 2020 ha estat marcat per la pandèmia del COVID 19, amb la qual cosa la comparativa de públic en relació amb l'any passat queda desvirtuada. Els centres han hagut de tancar el dia 13 de març i fins el dia 19 de maig en el cas del Tinglado 4 i el dia 6 de juny en el cas dels altres centres no han pogut tornar a obrir al públic. Des de la seva reobertura i fins el dia 21 de juny s'ha ofert l'entrada gratuïta als visitants.

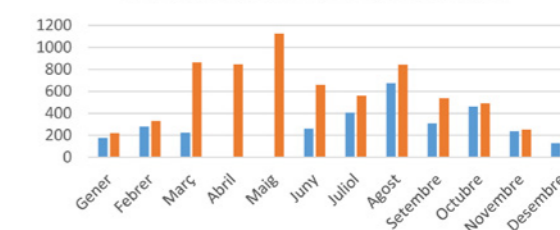
Els diumenges de confinament municipal, els centres del MNAT han obert les seves portes de franc.

Per tots aquests factors, els visitants totals del MNAT han disminuït un 57% en comparació al 2019. Hi ha hagut una gran davallada en totes les tipologies de públic, però aquells amb més impacte han estat els escolars i els grups.

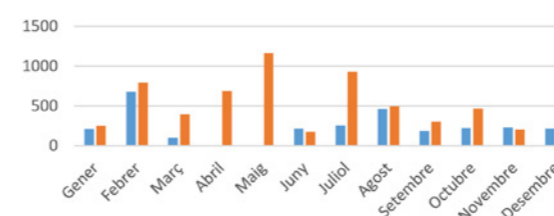
Visitants Museu Arqueològic-Tinglado 4

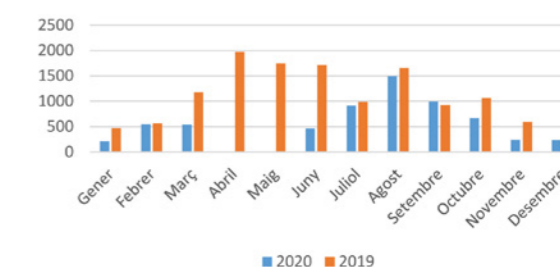
Visitants Necròpolis Paleocristiana

Visitants Centcelles

Visitants els Munts

Visitants del MNAT

	individual			escolar			grup		
	2020	2019		2020	2019		2020	2019	
Museu Arqueològic - Tinglado 4	5102	7329	-30%	675	7069	-90%	1223	3973	-69%
Necròpolis Paleocristiana	2560	4946	-48%	320	1678	-81%	283	606	-53%
Vil·la romana dels Munts	5084	7462	-32%	555	4188	-87%	684	1498	-54%
Conjunt Monumental de Centcelles	1964	2800	-30%	570	2048	-72%	247	1186	-79%

Procedències

Les restriccions de mobilitat han determinat la procedència dels visitants als centres del MNAT.

Tot i la davallada de públic, les procedències segueixen la mateixa tendència d'anys anteriors.

	Museu Arqueològic/T4	Necròpolis	Munts	Centcelles
Catalunya	5.041	2.251	5.024	2.244
Espanya	802	526	804	253
França	542	173	256	142
Anglaterra	44	26	23	6
Itàlia	23	27	9	4
Alemanya	44	15	43	21
Resta Europa	155	63	111	22
Resta Món	94	81	47	24
Indeterminada	255	1	6	65

Visitants del MNAT

Accions promocionals

Participació en campanyes promocionals de diferents organitzacions:

- Carnet Jove
- XANASCAT (Agència catalana de la joventut). Programa "Avantatges del carnet d'Alberguista".
- Port Aventura (conveni de col·laboració entre el Patronat Municipal de Turisme de Tarragona).
- Societat Catalana d'Arqueologia, Ruta dels Primers Cristians de Tàrraco (conveni amb el patronat Municipal de Turisme de Tarragona).
- Promoció del diari ARA (2x1) en tots els centres, de l'1 d'agost al 31 de desembre.

El 2019 s'han aconseguit 76 respostes, que ens donen informació sobre el tipus de visitant a les visites guiades del teatre. En termes generals es desprèn que la visita es realitza majoritàriament en parella, i el visitant és de Tarragona ciutat o de la província.

Museu Nacional Arqueològic de Tarragona
Premsa

Premsa

El 6 de març es va realitzar una visita als mitjans de comunicació per veure els primers resultats de les excavacions del teatre a la zona de l'escena.

La notícia va tenir força ressò en els mitjans escrits i en televisions locals (TAC12) i nacionals (TV3)

<https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies-comarques/el-subsol-del-teatre-roma-de-tarragona-magatzems-anteriors-a-la-construccio/video/6033880/>

L'obertura del Tinglado 4 com a primer museu català en obrir, va generar força expectativa en premsa. Es va entrevistar Mònica Borrell en directe al programa Mes_324, amb Xavier Grasset.

